

Klima og Analyse
J.nr. 2021-5327
Ref. LISVI/NIKLU/IRNMA
Den 1. juli 2022

Høringsnotat vedr. gødningsanvendelsesbekendtgørelsen for planperioden 2022/2023

Udkast til bekendtgørelse om jordbrugsvirksomheders anvendelse af gødning (gødningsanvendelsesbekendtgørelsen) har været i offentlig høring i perioden fra den 6. til den 30. maj 2022.

Fødevareministeriet har modtaget høringssvar fra følgende organisationer, foreninger og kommunale myndigheder:

Brønderslev Kommune, Biogas Danmark, Bæredygtigt Landbrug, Daka Denmark A/S, Danske Halmleverandører, Flex Fertilizer, Genanvend Biomasse, HedeDanmark, JH Agro A/S, KL, Landbrug & Fødevarer, Nature Energy, Yara Danmark A/S, Økologisk Landsforening og Ørum-Smeden/NIRAS.

Bemærkningerne er gengivet i al sin væsentlighed i det følgende sammen med Fødevareministeriets bemærkninger hertil.

Indhold

1.	Generelle forhold	4
2.	Ændringer i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens definitioner	4
2.1.	Ny definition af "gødning" og justering af foreslået definition af "organisk gødning"	4
2.2.	Nye definitioner af separeret husdyrgødning, væskefraktion og fiberfraktion samt justering af definitioner af flydende og fast husdyrgødning	6
2.3.	Definitionen af jordbrugsvirksomhed	7
2.4.	Justering af definition af vintersæd mv.	7
3.	Forsuring af husdyrgødning som ammoniakreducerende teknik	8
4.	Separering af husdyrgødning som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik	9
4.1.	Separering af husdyrgødning som virkemiddel	9
4.2.	Nedbringning af fast husdyrgødning, herunder fiberfraktionen fra separeret husdyrgødning	10
4.3.	Anvendelse af fast husdyrgødning i bræmmer ved ammoniakfølsom natur	12
4.4.	Grænse for tørstofindhold i væskefraktion	12
4.5.	Afsætning og opbevaring af fiberfraktion	13
5.	Teknikkrav til visse typer af højemissionskunstgødning	14
5.1.	Typer af kunstgødning omfattet af teknikkrav	14
5.2.	Bladgødskning som ny ammoniakreducerende teknik ved tildeling af ureabaserede kvælstofforbindelser mv.	15
5.3.	Bagatelgrænse for ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) med under 6 pct. kvælstof	16
5.4.	Miljøstyrelsens dispensation fra bekendtgørelsens teknikkrav	16
6.	Perioder med forbud mod udbringning af gødning (lukkeperioder)	17
6.1.	Overgangsordning med anvendelse af klimanormalen for 1961-1990 ved automatisk forlængelse af lukkeperioden for flydende husdyrgødning	17
6.2.	Lempelse af mulighed for anvendelse af kunstgødning og forædlet organisk gødning i efteråret	18
6.3.	Tildeling af gødning i væksthuse	20
6.4.	Udbringning af kompost	20
6.5.	Lovtekniske bemærkninger mv. til udbringningsperioderne	21
7.	Lovtekniske justeringer af fosforreglerne	21
8.	Ophævelse af bestemmelse af fratræk af fosfor ved levering af halm til fyringsanlæg og modtagelse af bioaske retur	22
9.	Fastsættelse af fosforlofter for 2022-2024 og 2025 og frem	23
9.1.	Generelle bemærkninger til fosforlofter og fosforregulering	23
9.2.	Fastsættelse af det gennemsnitlige beskyttelsesniveau	24
9.3.	Vurdering af fraførslen af fosfor med afgrøderne	25
9.4.	Ændret korrektionsfaktor for fosfortal under 4	27
9.5.	Særlig problemstilling med udvalgte jordtyper	27
9.6.	Erhvervsøkonomiske konsekvenser ved fosforlofterne	28
9.7.	Fosforlofter for anden organisk gødning end husdyrgødning mv. ..	29

10.	Ændring af det tilknyttede fosforloft for afgivet organisk gødning og bioaske	29
11.	Afskæring af adgangen til at klage over Miljøstyrelsens og Landbrugsstyrelsens afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen	30
12.	Delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen	31
13.	Justering af betingelser for tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar harmoniareal	31
14.	Øvrige bemærkninger.....	33

1. Generelle forhold

Biogas Danmark hilser det meget omfattende, detaljerede og velbeskrevne høringsbrev velkommen. Høringsbrevet giver et godt overblik over ændringerne og fortolkningen af gældende regler.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet tager Biogas Danmarks tilfredshed med høringsmaterialets udformning til efterretning.

2. Ændringer i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens definitioner

2.1. Ny definition af "gødning" og justering af foreslået definition af "organisk gødning"

Genanvend Biomasse bemærker, at organiske materialer er kendetegnet ved at indeholde kulstof, og at dette bør fremgå af definitionen af organisk gødning, ligesom kalium bør indgå som et af hovednæringsstofferne. Videre bemærker Genanvend Biomasse, at der i anden lovgivning skelnes mellem animalsk og human oprindelse, og at dette bør indarbejdes i definitionen, så det er tydeligt, at organisk gødning også omfatter produkter som spildevandsslam.

KL bemærker, at der med den foreslåede definition af organisk gødning i bekendtgørelsens § 3, nr. 1, efterlades tvivl om, hvorvidt affaldsprodukter som omfattet af affald til jordbekendtgørelsen er omfattet af definitionen. KL efterlyser desuden, at sondringen mellem gødningsanvendelsesbekendtgørelsen og affald til jordbekendtgørelsen klarlægges.

HedeDanmark, KL og Brønderslev Kommune finder, at det bør tydeliggøres, om spildevandsslam er omfattet af definitionen af organisk gødning. Biogas Danmark finder det umiddelbart ikke klart, om definitionen af organisk gødning også rummer produkter som Novogro, gærfløde, spildevandsslam og andre affaldstyper, som det har været hensigten skulle kunne udbringes som gødning i henhold til denne bekendtgørelse.

HedeDanmark finder det uklart, om husdyrgødning er organisk gødning og spørger, om det er tiltænkt, at der flere steder i bekendtgørelsen f.eks. i §§ 4 og 10 skelnes mellem husdyrgødning og organisk gødning. KL bemærker, at gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 5, 6 og 8, anvender betegnelsen "gødning", og at det kan give anledning til tvivl om, hvorvidt spildevandsslam og biokompost er inkluderet i definitionen, eller om det kun er de gødningstyper, der er nævnt i § 10, stk. 1, det vil sige husdyrgødning, kunstgødning og bioaske, der er omfattet.

Genanvend Biomasse bemærker, at definitionerne i nr. 3 og 5 (dvs. definitionerne af henholdsvis fast husdyrgødning og husdyrgødningsbaseret kompost) nævner "husdyrgødningsbaseret kompost" og "komposteringsproces", men at der ikke er nogen definition af kompost. Genanvend Biomasse henviser til, at bekendtgørelse om gødning og jordforbedringsmidler i bilag 4, III, A, indeholder en definition af kompost.

Landbrug & Fødevarer og Brønderslev Kommune foreslår, at der indsættes en definition af spildevandsslam i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, og Landbrug & Fødevarer foreslår, at dette eventuelt sker ved en henvisning til definitionen af spildevandsslam i affald til jordbekendtgørelsen.

Landbrug & Fødevarer, Biogas Danmark og HedeDanmark bemærker, at der ikke er en selvstændig definition af biochar, der klargør, om biochar reguleres som bioaske eller organisk gødning.

Fødevareministeriets bemærkninger

Efter høringsversionen af Fødevareministeriets forslag defineres organisk gødning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen som stoffer, produkter og materialer af animalsk eller vegetabilsk oprindelse, der indeholder hovednæringsstoffet kvælstof eller fosfor, og som ikke er kunstgødning eller bioaske. Som beskrevet i høringsbrevet svarer dette til den gældende definition af organisk gødning i gødskningsbekendtgørelsen.

Fødevareministeriet er enig med Genanvend Biomasse i, at indhold af kulstof er kendetegnende for alle organiske gødninger og kun undtagelsesvist for uorganiske gødninger.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder regler om kvælstof og fosfor men ikke om kulstof og kalium. Kalium analyseres der derimod for i bioaskebekendtgørelsen. Fødevareministeriet finder det derfor ikke relevant at nævne kulstof og kalium i definitionen af organisk gødning.

Kriteriet om animalsk oprindelse er opfyldt for stoffer, produkter og materialer fra dyr, herunder mennesker, som f.eks. husdyrgødning, fækalier i form af spildevandsslam, slagteriaffald og slam fra dambrug. Det er Fødevareministeriets opfattelse, at humant i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen skal forstås som er en delmængde af animalsk og derfor ikke bør nævnes selvstændigt i definitionen af organisk gødning. Fødevareministeriet er opmærksomt på, at begrebet animalsk anvendes i en snævrere betydning i andre regelsæt, der har et andet formål end regulering af næringsstoffer, herunder f.eks. i biproduktforordningen, hvor animalsk henfører til dyr og ikke mennesker.

Kriteriet om vegetabilsk oprindelse er opfyldt for stoffer, produkter og materialer fra planter f.eks. ensilagesaft, grønsaft, rodfrugtvaskvand, Novogro og gærfløde.

Den foreslåede definition af organisk gødning omfatter alle former for stoffer, produkter og materialer, der anvendes til jordbrugsformål. Definitionen omfatter således både affald, som ophører med at være affald i henhold til reglerne i affaldsbekendtgørelsen, og affald, der forbliver i affaldsfasen.

Biochar eller biokul, som det også kaldes, er et restprodukt fra pyrolyse baseret på et vegetabilsk eller animalsk inputmateriale f.eks. halm eller fast husdyrgødning. Biochar indeholder kulstof. I gødningsanvendelsesbekendtgørelsen omfattes biochar af definitionen på organisk gødning. Biochar reguleres således ikke som bioaske. I de tilfælde, hvor gødningsanvendelsesbekendtgørelsen sonderer mellem fast og flydende organisk gødning, følger biochar reglerne for fast organisk gødning. Anvendelse af biokul til gødningsformål skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) organisk gødning. Biokul baseret på husdyrgødning er husdyrgødning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens forstand, og det skal derfor overholde alle de krav, som gødningsanvendelsesbekendtgørelsen stiller generelt til gødning og konkret til (fast) husdyrgødning.

Det er bevidst, at gødningsanvendelsen sonderer mellem husdyrgødning og organisk gødning, f.eks. i §§ 4 og 10, som HedeDanmark peger på. Det skyldes, at visse af bekendtgørelsens regler alene finder anvendelse for den delmængde af organisk gødning, som husdyrgødning udgør. Baggrunden for dette er, at tildeling af husdyrgødning er forbundet med en større ammoniakfordampning end tildeling af anden organisk gødning, hvorfor gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler til imødegåelse af ammoniakemissioner, herunder bekendtgørelsens § 10, stk. 2-4, alene omfatter husdyrgødning.

Det er korrekt, at husdyrgødningsbaseret kompost indgår i definitionen af fast husdyrgødning, og at der i tilknytning til definitionen af husdyrgødningsbaseret kompost ikke er en definition af kompost. Da reglerne for fast husdyrgødning, der har gennemgået en komposteringsproces, og fast husdyrgødning i

øvrigt er de samme efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, er det imidlertid Fødevareministeriets vurdering, at det ikke er nødvendigt at definere kompost i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

Fødevareministeriet har forståelse for, at det kan give anledning til tvivl, hvad begrebet gødning dækker over i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, som KL bemærker. Fødevareministeriet foreslår på denne baggrund, at der indsættes en definition af gødning, der tydeliggør, at gødning er et overbegreb, der dækker alle former for gødning. På denne baggrund er der som ny § 3, nr. 1, indsat en definition af gødning, hvorefter gødning defineres som organisk gødning, kunstgødning og bioaske. De øvrige numre i § 3 rykkes som konsekvens heraf.

Fødevareministeriet vurderede i 2021, at det er mest stringent ikke at definere spildevandsslam i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, men at lade det følge af forholdets natur, at der ved spildevandsslam forstås spildevandsslam fra rensningsanlæg. Det fremgår af høringsnotatet til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fra 2021. Heraf fremgår det videre, at Fødevareministeriet herved har lagt vægt på, at begrebet spildevandsslam allerede anvendes i flere af Landbrugsstyrelsens regelsæt, jf. bekendtgørelse om tilsyn med spildevandsslam m.m. til jordbrugsformål og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning, uden at spildevandsslam er defineret heri. I Landbrugsstyrelsens regelsæt anvendes betegnelsen spildevandsslam i samme betydning som i affald til jordbekendtgørelsen, der hører under Miljøministeriet. Spildevandsslam er defineret i affald til jordbekendtgørelsen, jf. dennes § 4, nr. 18, litra a og b. Det fremgår heraf, at der ved spildevandsslam forstås spildevandsslam fra rensningsanlæg. Betegnelsen spildevandsslam anvendes i samme betydning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

Efter Fødevareministeriets vurdering bør den efterlyste klarhed over indholdet af definitionen af organisk gødning, herunder sondringen til affald til jordbekendtgørelsen, og afgrænsningen af, hvad der i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen forstås ved spildevandsslam, ske i en vejledning og ikke i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen vil på baggrund af bemærkningerne uddybe sin vejledning om gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

På baggrund af bemærkningerne har Fødevareministeriet indsat en definition af gødning, hvorefter gødning defineres som organisk gødning, kunstgødning og bioaske.

Bemærkningerne har ikke herudover givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

2.2. Nye definitioner af separeret husdyrgødning, væskefraktion og fiberfraktion samt justering af definitioner af flydende og fast husdyrgødning

Landbrug & Fødevarer og Biogas Danmark bemærker, at den hidtidige afgrænsning på 12 pct. tørstofindhold mellem væskefraktionen og fiberfraktionen af separeret flydende husdyrgødning er udgået og bemærker, at det bør overvejes, om der skal bibeholdes en kvantitativ grænse for, hvornår en gødning eller en gødningsfraktion anses for flydende/for at være en væske. Landbrug & Fødevarer tilføjer, at grænsen på 12 pct. i sin tid blev fastsat ud fra, hvad der med almindelig teknologi kan håndteres med pumpe.

Fødevareministeriets bemærkninger

Kategorisering af husdyrgødning i en fast og flydende del har til formål at gøre det muligt at skelne mellem fraktionerne i forhold til regler for gødningens anvendelse, hvor reglerne er forskellige for de to fraktioner på en række områder relateret til udbringning mv.

Den gældende gødningsanvendelsesbekendtgørelse anvender en tørstofprocent på henholdsvis over og under 12. Der henvises til definitionen af fast husdyrgødning og til definitionen af flydende

husdyrgødning. Fødevareministeriet finder, at forskellen på en fast og en flydende fraktion skal ses i forhold til udbringningsmulighederne. Således skal husdyrgødning, som kan udbringes med slæbeslange, slæbesko, sortjordsnedfælder eller græsnedfælder, karakteriseres som flydende. Husdyrgødning, hvor en ensartet udbringning med de nævnte maskiner ikke er mulig, fordi gødningen ikke er tilstrækkelig flydende, skal kategoriseres som fast husdyrgødning og udbringes efter reglerne herom. I praksis vil den kvantitative grænse på 12 pct. tørstofindhold ofte være retvisende, idet gødningstyper med et højere tørstofindhold i almindelighed ikke kan håndteres med pumper. Dette afhænger dog af tørstoffets karakter, og efter Fødevareministeriets vurdering kan der derfor ikke fastsættes en universel grænse. Miljøstyrelsen vil vejlede om, hvornår separeret flydende husdyrgødning er henholdsvis fast og flydende.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

2.3. Definitionen af jordbrugsvirksomhed

KL bemærker, at definitionen af jordbrugsvirksomhed i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3, nr. 23, bør justeres, så en jordbrugsvirksomhed ikke alene er en virksomhed, der er registreret i Register for Gødningsregnskab efter lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag, men også en virksomhed, der er forpligtet til at lade sig registrere i Register for Gødningsregnskab.

Fødevareministeriets bemærkninger

Med ændringen af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens anvendelsesområde har Fødevareministeriet ønsket at ensrette anvendelsesområdet med gødningsanvendelsesbekendtgørelsen med anvendelsesområdet for regler i og i medfør af gødskningsloven.

Det følger af gødskningslovens § 2, at lovens bestemmelser om gødningsanvendelse, jf. kapitel 2, omfatter virksomheder, der er registrerede eller registreringspligtige i Register for Gødningsregnskab efter § 5, stk. 2, eller § 6, medmindre andet fremgår af loven. Det vil sige, at gødskningsloven og regler i medfør heraf også omfatter registreringspligtige virksomheder.

På denne baggrund har Fødevareministeriet ændret definitionen af jordbrugsvirksomhed, så jordbrugsvirksomhed defineres som en virksomhed, der er registreret eller registreringspligtig i Register for Gødningsregnskab efter lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.

2.4. Justering af definition af vintersæd mv.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at det ikke er korrekt, som Fødevareministeriet har anført i høringsbrevet, at vinterraps er en afgrødetype, der indgår i oplistningen af afgrødetyper i gødskningsbekendtgørelsens bilag 1 under gruppen "vintersæd til modenhed". Vinterraps indgår derimod i afgrødegruppen "oliefrø og bælgssæd". På denne baggrund anfører Landbrug & Fødevarer, at "vinterraps" ikke bør slettes i opremsningen i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 16. Videre bemærker Landbrug & Fødevarer, at hvis vinterraps er omfattet af definitionen af vintersæd, så vil det betyde, at vinterraps ikke kan tilføres kunstgødning i sensommeren/efteråret ud over 15 kg kvælstof pr. hektar, hvilket forhåbentligt ikke er hensigten, da vinterraps kan have behov for op til 60 kg kvælstof pr. hektar i sensommeren/efteråret.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig med Landbrug & Fødevarer i, at vinterraps ikke er oplistet som en afgrødetype i gødskningsbekendtgørelsens bilag 1 under overskriften "vintersæd til modenhed". På denne baggrund tilbagetrækker Fødevareministeriet forslaget om at fjerne vinterraps fra gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 16, der fastlægger de afgrødetyper, som fast organisk

gødning kan udbringes forud for i perioden fra efter høst til før etablering af afgrøder på arealer, hvor etableringen sker senest den 1. september. Det vil sige, at der ikke ændres i ordlyden af § 9, stk. 16, i forhold til den gældende gødningsanvendelsesbekendtgørelse.

Fødevareministeriet er desuden enig med Landbrug & Fødevarer i, at vinterraps har behov for tildeling af kvælstof i det tidlige efterår, hvilket § 9, stk. 11, med formuleringen i høringsversionen af bekendtgørelsesudkastet og den korrekte forståelse af definitionen af vintersæd giver mulighed for. Bemærkningerne har på denne baggrund ikke ført til ændringer af § 9, stk. 11, eller af definitionen af vintersæd i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3 i forhold til høringsversionen af bekendtgørelsesudkastet.

3. Forsuring af husdyrgødning som ammoniakreducerende teknik

Landbrug & Fødevarer, Biogas Danmark og Ørum-Smeden/NIRAS anfører, at det videreførte krav til mængden af tilsat svovlsyre ved forsuring af afgasset husdyrgødning er for højt både ved markforsuring (hvor der er krav om 11 kg svovlsyre pr. ton afgasset husdyrgødning) og tankforsuring (hvor der er krav om 14 kg svovlsyre pr. ton afgasset husdyrgødning), og at det både teknisk og økonomisk er urealistisk.

Landbrug & Fødevarer og Biogas Danmark kritiserer syrekravet til afgasset husdyrgødning for ikke at indebære en ligestilling mellem nedfældning af afgasset husdyrgødning og forsuring af afgasset husdyrgødning. Landbrug & Fødevarer bemærker yderligere, at foreningens titreringsforsøg viser, at en svovlsyremængde på 10 kg ville være tilstrækkelig til at opnå den af Fødevareministeriet ønskede effekt, men at ministeriet af uforståelige årsager har valgt at lægge 1 kg oveni. Ørum-Smeden/NIRAS bemærker, at det er unødvendigt at arbejde efter 90 pct. konfidensintervallet, men at der i stede kunne arbejdes efter f.eks. 50 pct. konfidensintervallet.

Biogas Danmark og Ørum-Smeden/NIRAS bemærker yderligere, at tilsætning af den krævede mængde svovlsyre fører til skumdannelse, og at den tilsatte mængde svovl langt overstiger afgrødernes behov og dermed øger behovet for kalkning. Biogas Danmark tilføjer, at skumdannelsen i sig selv kan øge ammoniakfordampningen og kritiserer, at syrekravet alene er fastsat ud fra titreringsforsøg og ikke markforsøg. Ørum-Smeden/NIRAS tilføjer, at ophobning af sulfat i markerne vil forringe jordfrugtbarheden i modstrid med EU's jordfrugtbarhedsdirektiv, FN's verdensmål og vel også med målsætningen om Grøn omstilling af landbruget. Ørum-Smeden/NIRAS bemærker videre, at sulfat er meget mobilt, så et markoverskud vil i et vist omfang blive udvasket fra rodzonen og videre til vandmiljøet og alt andet lige give forsuring i vores vandløb og søer, hvilket ikke kan være ønskeligt.

Fødevareministeriets bemærkninger

Ved overgangen fra regulering af forsuring som udbringningsteknik på Miljøstyrelsens teknologiliste til regulering i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen har Fødevareministeriet tilstræbt en tilnærmet videreførelse af den gældende regulering, men således at firmaspecifikke krav baseret på opnået pH erstattes af ensartede regler om tilsætning af en vis mængde syre.

Det er velkendt, at afgang af husdyrgødning forøger pH i den afgassede husdyrgødning, og derved kan afgang give anledning til et øget ammoniaktab til omgivelserne under udbringning. Dette er der taget højde for i den gældende regulering, der tilstræber, at ammoniakfordampningen fra forsuret afgasset husdyrgødning ikke er større end fra forsuret husdyrgødning, som ikke er afgasset. Afgasset husdyrgødning har derfor skullet forsures ned til samme pH som andre husdyrgødningstyper.

Fødevareministeriet har fastholdt dette princip i den ændrede regulering, således at det fastsatte syrekrav ved forsuring af afgasset husdyrgødning afspejler opnåelse af samme pH-værdi, som ved forsuring af kvæg- og svinegylle.

I forhold til de fastsatte syrekrav har Fødevareministeriet valgt at tage højde for variationen i gødningernes pH før forsuring samt gødningernes bufferkapacitet mv. Af den grund er syrekravet fastsat ved den 90 pct. øvre konfidensgrænse. Fødevareministeriet er ikke bekendt med, at skumdannelse under forsuring kan øge ammoniakemissionen væsentligt. Fødevareministeriet er imidlertid bekendt med, at der er forsøg i gang for at underbygge det videnskabelige grundlag for syretilsætning til afgasset husdyrgødning. Sådanne forsøg kan vise sig nyttige i forhold til at nuancere estimatet på den krævede syremængde samt øge sikkerheden på estimatet. Fødevareministeriet vil ved publicering af nye eksperimentelle forsøg vurdere, om disse kan give anledning til at ændre det opgjorte syrekrav, henunder om konfidensgrænsen bør mindskes pga. større sikkerhed på estimatet.

Fødevareministeriet er i øvrigt klar over, at det fastsatte syrekrav på henholdsvis 11 og 14 kg 96-pct. svovlsyre pr. ton afgasset husdyrgødning økonomisk og teknisk kan besværliggøre anvendelse af forsuring ved udbringning af afgasset husdyrgødning. Fødevareministeriet har derfor også arbejdet for at få separering af husdyrgødning dokumenteret som alternativ teknik særligt med henblik på anvendelse ved udbringning af afgasset husdyrgødning med en væsentligt forbedret omkostningseffektivitet.

Fødevareministeriet er i øvrigt bekendt med, at udbringning af større mængder forsuret afgasset husdyrgødning kan give anledning til tilførsel af svovl i en mængde, som overstiger planternes behov. Herved kan der bl.a. være risiko for øget mobilisering af fosfor, og jordbrugsvirksomheder vil evt. i højere grad skulle kalke for at modvirke sænkning af jordens pH. Fødevareministeriet bemærker til dette, at forsuring af afgasset husdyrgødning i praksis alene forventes anvendt i begrænset grad grundet de praktiske og økonomiske hindringer herved. Det er Fødevareministeriets vurdering, at virkemidlet primært anvendes som supplerende teknik på græsmarker for de jordbrugsvirksomheder, som ikke har mulighed for at modtage separeret husdyrgødning, og hvor græsnedfældning ikke lader sig gøre i hele sæsonen. Det er endvidere Fødevareministeriets vurdering, at jordbrugsvirksomheder alene vil anvende forsuring af afgasset husdyrgødning på de tidspunkter, hvor nedfældning i græsmarkerne er besværliggjort på grund af de vejrmæssige og jordbundsmæssige forhold, eller hvor nedfældning gennem hele sæsonen vil skade græssets rødder uforholdsmæssigt meget på grund af gentagne gødskninger via nedfældning mv. Fødevareministeriet vurderer derfor, at hovedparten af den udbragte mængde afgassede husdyrgødning på græs udbringes ved andre teknikker end forsuring, og at der derfor kun i begrænset omfang tildeles svovlsyre i mængder, der overstiger planternes behov. På denne baggrund vurderer Fødevareministeriet, at den nuværende anvendelse af svovlsyre ikke giver anledning til væsentlige påvirkninger af miljøet.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsesudkastet.

4. Separering af husdyrgødning som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik

4.1. Separering af husdyrgødning som virkemiddel

KL bemærker, at der ikke er fastsat et krav om opnået tørstofprocent for uafgasset separeret husdyrgødning fra andre typer dyr end kvæg.

JH Agro A/S anfører, at muligheden for at anvende separering af husdyrgødning som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik er et udtryk for et kursskifte i forhold til seneste ændring af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, hvor reglerne for forsuring af afgasset husdyrgødning blev ændret. Kursskiftet gør det vanskeligt for en teknologivirksomhed at navigere økonomisk og at tilbyde den rette klimateknologi. JH Agro A/S finder, at den foreslåede bekendtgørelsesændring favoriserer udbringning af separeret flydende husdyrgødning til skade for klima og miljø samt landbrugserhvervet på længere sigt.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet har i første omgang haft fokus på afgasset husdyrgødning og husdyrgødning fra kvæg, da det er disse to husdyrgødningstyper, der i særdeleshed udbringes på græsarealer. Det har på det nuværende faglige grundlag ikke været muligt at fastsætte tørstofprocenter for uafgasset separeret husdyrgødning fra andre typer dyr end kvæg. Såfremt der kan tilvejebringes et fagligt grundlag herfor vil Fødevareministeriet vurdere mulighederne herfor.

Fødevareministeriet er ikke enig i, at der med muligheden for at anvende separering som alternativ ammoniakreducerende udbringningsteknik er tale om et kursskifte. Formålet med gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler om anvendelse af udbringningsteknik er at begrænse emissionen af ammoniak fra udbragt flydende husdyrgødning bl.a. af hensyn til ammoniakfølsom natur. Fødevareministeriet arbejder løbende på at forbedre og udvikle reglerne også for så vidt angår udviklingen af nye ammoniakreducerende udbringningsteknikker. Dette blev også tilkendegivet i høringsnotatet i 2021 i forbindelse med ændringen af reglerne for forsuring, herunder specifikt i forhold til et pågående arbejde med separering som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik.

Fødevareministeriet har med indarbejdelsen af separering af husdyrgødning som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik haft for øje at tilføje en ny teknik som alternativ til nedfældning og forsuring af husdyrgødning med henblik på at give jordbrugsvirksomheder mulighed for at reducere ammoniakudledningen på en omkostningseffektiv måde. Det gælder i særdeleshed for udbringning af afgasset husdyrgødning i græs, hvor forsuring i praksis er besværliggjort, og for mange jordbrugsvirksomheder ikke er økonomisk rentabelt.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder ikke i dag en direkte regulering af klimagasser. De konkrete miljø- og klimamæssige effekter ved anvendelse af udbringningsteknikker afhænger af en række naturgivne og bedriftsmæssige forhold som jordbundsforhold, vej- og øvrig markmanagement mv. Ved at muliggøre flere alternative virkemidler, får jordbrugsvirksomheden bedre mulighed for at vælge den teknik, der er mest optimal i den konkrete situation til gavn for både miljø og erhverv. Af Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 mellem Regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance og Kristendemokraterne fremgår, at den fremtidige regulering af landbrugets udledninger af drivhusgasser og næringsstoffer i højere grad skal baseres på bedriftsnære opgørelser af udledningerne. Bl.a. implementeringen heraf kan give anledning til, at gødningsanvendelsesbekendtgørelsen på sigt også kommer til at indeholde en regulering målrettet klima.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsesudkastet.

4.2. Nedbringning af fast husdyrgødning, herunder fiberfraktionen fra separeret husdyrgødning

Landbrug & Fødevarer, Genanvend Biomasse, Nature Energy og HedeDanmark finder, at kravet om nedpløjning af fiberfraktionen vil hindre, at fast husdyrgødning og fiberfraktionen fra separeret

husdyrgødning kan anvendes i pløjefri systemer, herunder i systemer med Conservation Agriculture og regenerativt landbrug, som af hensyn til bl.a. klima, miljø og biodiversitet er på vej frem. Nature Energy angiver desuden, at pløjning generelt set er en langsommere nedbringningsteknik end harvning. God pløjning kan desuden være vanskeligt på visse jordtyper og under visse forhold. Nature Energy anfører, at det i praksis ikke er givet, at nedharvning som nedbringningsteknik medfører større ammoniakemission end nedpløjning.

Landbrug & Fødevarer, Genanvend Biomasse, Nature Energy og HedeDanmark anfører, at kravet om nedpløjning bør fjernes, så der fortsat alene er krav om nedbringning. Det kan evt. efterfølgende i vejledningsmateriale præciseres, at nedbringningen skal ske på en måde eksempelvis med dyb harvning, som effektivt sikrer, at fibre eller gødning effektivt indarbejdes i jorden.

HedeDanmark anfører i øvrigt, at en større del af fiberfraktionen tilgår økologiske arealer i områder af landet, hvor husdyrproduktionen ikke er så stor. Økologiske jordbrugsvirksomheder vil med den foreslåede ændring alene kunne anvende gyllefibre forud for vørsæd, da vintersæden ofte etableres sent for at minimere ukrudtstrykket. HedeDanmark frygter, at et forbud mod anvendelse af gyllefibre i eksisterende afgrøder – herunder græsmarker – vil mindske interessen for at omlægge og dyrke sine arealer efter de økologiske regler.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet har i den faglige udredning af separering af husdyrgødning som ny ammoniakreducerende udbringningsteknik lagt til grund, at fiberfraktionen indarbejdes i jorden på en måde, hvor det sikres, at ammoniakemissionen er reduceret svarende til fuld indarbejdning (det, der kaldes deep incorporation i ALFAM2¹). Fødevareministeriet er enig i, at et krav om nedpløjning vil hindre anvendelse af fiberfraktionen i pløjefri dyrkningssystemer.

Fødevareministeriet har derfor ændret § 10, således at det ikke er et krav, at fast husdyrgødning, herunder fiberfraktioner, nedpløjes. Kravet er i stedet som i den gældende gødningsanvendelsesbekendtgørelse formuleret som et krav om nedbringning, men Fødevareministeriet har i en ny bestemmelse i § 10, stk. 6, beskrevet, hvad der menes med nedbringning. Det fremgår heraf, at der kræves fuld indarbejdning i jorden enten ved pløjning eller ved hjælp af andre kultiveringsredskaber, som f.eks. tand- eller tallerkenharver, afhængigt af jordtypen og forholdene, og at det er et krav, at husdyrgødning blandes helt med jord eller vendes ned under jordoverfladen. Den gældende stk. 3, 2. pkt., hvorefter der ved nedfældning ikke er yderligere krav om nedbringning, er flyttet til det nye stk. 6. Miljøstyrelsen vil præcisere dette nærmere i vejledningen, således at der opnås større klarhed over, hvilke indarbejdningsteknikker som måtte findes egnede i forhold til at opnå fuld indarbejdning af fast husdyrgødning, herunder fiberfraktioner.

Fødevareministeriet er enig i, at kravet om fuld indarbejdning af fiberfraktionen vil hindre jordbrugsvirksomheder, herunder økologiske jordbrugsvirksomheder, i at anvende fiberfraktionen som gødningsprodukt i vintersæd i efteråret efter etablering. En undtagelse fra dette for økologiske jordbrugsvirksomheder vil imidlertid give anledning til et betydeligt tab af ammoniak til atmosfæren og betyde tab af næringsstoffer fra marken. Det er Fødevareministeriets vurdering, at økologiske jordbrugsvirksomheder har alternative og bedre egnede gødningsprodukter, der kan anvendes i etableret vintersæd om efteråret, og at fiberfraktionen stadig vil være et eftertragtet gødningsprodukt

---

¹ ALFAM2 er et modelberegningssværktøj baseret på bl.a. konkrete måledata, der kan estimere ammoniakemission ved forskellige former for udbringning af husdyrgødning med forskellige karakteristika og under forskellige forhold. ALFAM2 benyttes bl.a. i de nationale opgørelser af ammoniakemissioner i Danmark. Modelberegningssværktøjet er anvendt i vurderingen af separering som ammoniakreducerende udbringningsteknik.

blandt økologiske jordbrugsvirksomheder til nedbringning forud for vårsæde afgrøder, hvor gødningsværdien er høj og ammoniaktabet er betydeligt mindre. Det er således Fødevareministeriets vurdering, at kravet om fuld indarbejdning af fiberfraktionen ikke vil hindre, at andelen af det økologiske areal øges. Bemærkningen har ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsesudkastet.

4.3. Anvendelse af fast husdyrgødning i brømmer ved ammoniakfølsom natur

Landbrug & Fødevarer anfører, at ændringen fra et forbud mod udbringning af fast husdyrgødning i nærheden af kategori 1-natur og lobeliesøer til et uopfyldeligt krav om nedbringning ved udkørsel på etablerede afgrøder ikke øger klarheden i reguleringen.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet har med bekendtgørelsesudkastet haft til hensigt at øge klarheden i reglerne. På baggrund af Landbrug & Fødevarers bemærkning har Fødevareministeriet ændret bestemmelsen tilbage til den oprindelige ordlyd, hvor det af § 10, stk. 3, fremgår, at fast husdyrgødning ikke må udbringes på arealer med etablerede afgrøder til høst, der ligger inden for 20 m fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2-natur, medmindre husdyrgødningen nedbringes inden 4 timer.

4.4. Grænse for tørstofindhold i væskefraktion

Landbrug & Fødevarer, Biogas Danmark og Nature Energy anfører, at tørstofprocenten i praksis ikke er den bedste korrelation til opnået reduktion i ammoniakemission. Opløste partikler og salte bidrager nemlig til tørstofprocenten uden at forringe væskens evne til at trænge ned i jorden. Ørum-Smeden/NIRAS bemærker, at det i praksis vil blive vanskeligt at nå ned på det krævede tørstofindhold i separeringsvæsken.

Nature Energy anfører, at drift af separeringsanlæg, som både sikrer et tørstofindhold på 3,6 pct. eller derunder i væskefraktionen og på 26 pct. eller derover i fiberfraktionen, er vanskeligt, og at det vil være udfordrende rent teknisk at opnå de ønskede niveauer i begge fraktioner samtidig. Biogas Danmark anfører, at der findes erfaringer fra biogasanlæg, som afgasser store mængder halm, og som har tørstofindhold på over 6 pct. i væskefraktionen, og som opnår en meget hurtig infiltration i jorden. Biogas Danmark anmoder om, at der på baggrund af de store usikkerheder, der er, fastsættes en tørstofprocent for væskefraktionen fra separering af den afgassede biomasse på niveau med eller under den fastsatte grænse for separeret husdyrgødning fra kvæg. Biogas Danmark finder i øvrigt, at det skal sikres, at eksempelvis sand fra dybstrøelse ikke tæller med i tørstofopgørelsen. Nature Energy foreslår, at kravet til tørstofindholdet i væskefraktion på nuværende tidspunkt forøges med en tolerance på +25 pct., så kravet ændres til, at tørstofindholdet i væskefraktionen ikke må overstige 4,5 pct. tørstof i væskefraktionen fra afgasset separeret husdyrgødning fra alle dyretyper.

Nature Energy bemærker, at separering af husdyrgødning ved de rette vilkår vil kunne reducere behovet for anvendelse af kunstgødning, og at landbrugsarealernes samlede kvalitet hæves. Biogas Danmark anfører, at biogasanlæggene har mulighed for at bidrage til at mindske afhængigheden af russisk gas og den grønne omstilling.

Nature Energy opfordrer til, at der igangsættes yderligere forskning på området, så kendskabet til tørstof-separeringseffektivitet, TAN-separeringseffektivitet og ammoniakemissionsfaktorer forbedres for separering af afgasset biomasse. Landbrug & Fødevarer og Biogas Danmark opfordrer til, at der hurtigst muligt iværksættes relevant forskning, som tilvejebringer den nødvendige viden, så reguleringen fremadrettet kan ske på basis af suspenderet tørstof eller viskositet.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet har på baggrund af den eksisterende viden bedt Aarhus Universitet redegøre for mulighederne for at fastsætte tørstofgrænser for væskefraktionen, hvorved der under udbringning af væskefraktionen og fiberfraktionen kan opnås en ammoniakreduktion på 25 pct. i forhold til udbringning uden separering.

Fødevareministeriet har på baggrund af det tilvejebragte faglige grundlag fastsat minimumsgrænserne på henholdsvis 3,9 pct. og 3,6 pct. for afgasset husdyrgødning og husdyrgødning fra kvæg. De fastsatte tørstofniveauer bygger på modelberegninger og en række antagelser om sammenhængen mellem tørstofindhold og væskefraktionens infiltration i jordvæsken. Fødevareministeriet finder derfor behov for, at der indsamles mere viden fra konkrete målinger om emissionsfaktorer fra væskefraktionen fra separeret husdyrgødning, således at usikkerheder knyttet til modelberegningerne minimeres. Fødevareministeriet er derfor i dialog med Aarhus Universitet om, at der skal prioriteres igangsætning af forsøg herom i forbindelse med planlægningen af kommende forsøg.

Fødevareministeriet vil i den sammenhæng inddrage ønsker fra biogasbranchen mv. i forhold til at undersøge relevante elementer, som bl.a. er anført ovenfor. På nuværende tidspunkt finder Fødevareministeriet imidlertid ikke at have konkret viden, der muliggør, at tørstofindholdet i væskefraktionen kan øges uden samtidig at øge ammoniakudledningen.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændring i bekendtgørelsesudkastet.

4.5. Afsætning og opbevaring af fiberfraktion

Nature Energy anfører, at det kan være vanskeligt at opnå en tørstofprocent på 26 pct. i fiberfraktionen, hvilket vil være nødvendigt for at kunne opbevare fiberfraktionen i markstakke. Fastsættelse af krav til tørstofniveau er endvidere problematisk i relation til opfyldelse af kravet i Miljøministeriets bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødning (husdyrgødningsbekendtgørelsen) om et tørstofindhold i fiberfraktioner fra separeringsanlæg på 26 pct. eller derover, hvis fiberfraktionen skal opbevares i markstak. Muligheden for opbevaring af fiberfraktionen i markstak er essentiel for at kunne opnå afsætning og anvendelse af fiberfraktioner på arealer med lavt fosforindhold.

Ørum-Smeden/NIRAS bemærker, at en større udbredelse af gylseparering vil kræve, at der bliver bedre muligheder for afsætning af fiberfraktionen. HedeDanmark bemærker, at det stort set ikke vil være muligt at udbringe gyllefibre på andre tidspunkter end om foråret inden etablering samt forud for vinterraps, hvorfor en stor del af gyllefibren må lagres med risiko for omsætning af kulstoffet samt tab af kvælstof inden anvendelse.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet bemærker, at opbevaring af husdyrgødning, herunder fiberfraktionen fra separeret husdyrgødning, hører under Miljøministeriets ressort. Miljøministeriet oplyser, at fast husdyrgødning, herunder fiberfraktioner, som udgangspunkt skal opbevares på en møddingplads med fast bund og afløb. For så vidt angår fiberfraktioner med minimum 26 pct. tørstof kan disse dog også opbevares i markstakke. Det er et generelt krav, at fiberfraktionerne skal overdækkes med et tætsluttende og vandtæt materiale straks efter udlægning.

I rapport udarbejdet af Aarhus Universitet², foreligger der dokumentation for, at der ved en tørstofprocent på over 26 pct. ikke er risiko for væsentlig udvaskning, hvis en fiberfraktion, hvor

---

² Aarhus Universitet, 2013. Test af væskeafløb fra markstak. Rapport fra DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug.

udgangsmaterialet er husdyrgødning iblandet højst 25 pct. tørstof fra organiske restprodukter, lagres i markstakke. Det er op til biogasanlægget og den enkelte jordbruger at finde en hensigtsmæssig opbevaringsmulighed for opbevaring af fiberfraktionen inden for de gældende regler. På denne baggrund vurderer Fødevareministeriet, at et eventuelt øget behov for opbevaring af fiberfraktioner ikke vil indebære en væsentlig risiko for nedsivning af kvælstof.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

5. Teknikkrav til visse typer af højemissionskunstgødning

5.1. Typer af kunstgødning omfattet af teknikkrav

Yara Danmark A/S bemærker, at udbringningskravene i forhold til svovlsur ammoniak også bør inkludere NPK-gødninger, hvor kvælstofindholdet udelukkende er på ammoniumform, da ammoniakfordampningen fra denne kvælstofform er tilsvarende svovlsur ammoniak.

Flex Fertilizer anfører, at svovlsur ammoniak i opløsning i jordvæsken bliver til ionerne sulfat og ammonium, hvilket også er ionerne i en række øvrige gødningsblandingsprodukter. Flex Fertilizer anfører videre, at problemet med ammoniakfordampning fra ammoniumholdige gødninger er rent pH-afhængigt og intet har med råvaretypen at gøre, idet det er pH, der afgør, om ammonium omdannes til ammoniak og fordamper. Flex Fertilizer bemærker, at der ved pH under 6 ikke vil være ammoniakfordampning, sådan som det tilsvarende kendes fra forsuring af flydende husdyrgødning.

Flex Fertilizer har foreslået, at kravene til udbringning af svovlsur ammoniak i § 8 fjernes, eller at der alternativt indsættes en undtagelse om fritagelse fra kravet, hvis gødningerne er formuleret med en pH på 6 eller derunder. Det anføres i den forbindelse, at netop svovlsur ammoniak er et både billigt og miljømæssigt set fordelagtigt gødningsprodukt, og at anvendelse af svovlsur ammoniak derfor bør tilskyndes.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at stort set alle NPK-gødninger indeholder svovlsur ammoniak i varierende mængde, og at reglerne for gødninger med svovlsur ammoniak kun skal gælde for gødninger, hvor det af deklarationen af varen fremgår, at det indeholder svovlsur ammoniak, og hvor mængden heraf er angivet.

Fødevareministeriets bemærkninger

I 2019 blev det nationale program for reduktion af luftforurening vedtaget med en række initiativer for at reducere bl.a. ammoniakemissionerne i Danmark. Ét af initiativerne var, at der stilles krav om, at svovlsur ammoniak og urea (både i fast og flydende form) udbringes på en måde, der begrænser fordampningen. Fokus blev rettet mod disse to gødningstyper, da de har en særlig høj ammoniakfordampning i forhold til anden kunstgødning. Svovlsur ammoniak i ren form har en højere ammoniakemission end de fleste andre kvælstofgødninger men mindre end ureabaserede gødninger. Ifølge EU-guidelines har urea en emissionsfaktor på 15,5 pct., og svovlsur ammoniak i ren form har en emissionsfaktor på 9 pct. Andre kvælstofgødninger, herunder ammoniumbaserede gødninger, har en emissionsfaktor på mellem 1 pct. og 5 pct. Ureabaserede gødninger og svovlsur ammoniak udgjorde i 2019 tilsammen omkring 3 pct. af det samlede danske gødningssalg opgjort i tons kvælstof og stod for ca. 10 pct. af den samlede emission fra kunstgødning. I det nationale program for reduktion af luftforurening blev det anslået, at der ved at stille krav til udbringning af de to gødningstyper ville opnås en reduktion i ammoniakemissionerne herfra med ca. 930 tons om året. Tiltaget blev gennemført i 2019 gennem en tilføjelse til husdyrgødningsbekendtgørelsen (nu gødningsanvendelsesbekendtgørelsen).

Fødevareministeriet er opmærksomt på, at også andre ammoniumholdige kunstgødningstyper giver anledning til ammoniakfordampning, og at andre faktorer end gødningstypen har indflydelse på ammoniakemissionen. Det kan derfor være relevant at overveje en regulering, der omfatter alle kunstgødningstyper, og hvor der også tages hensyn til miljø- og klimapåvirkningen under produktionen af gødningsprodukterne. Fødevareministeriet har bl.a. på den baggrund igangsat en kortlægning af, hvilke kvælstofholdige gødningstyper som anvendes i jordbruget i Danmark samt en redegørelse af, under hvilke forhold de udbringes (aktivitetsdata). Det er hensigten, at der på den baggrund kan ske en mere nuanceret opgørelse af ammoniakudledningerne fra udbragte kvælstofholdige kunstgødninger. Fødevareministeriet vil på baggrund af en samlet vurdering af alle anvendte kunstgødningstyper og udbringningsforhold kunne tage stilling til, om der skal foretages eventuelle reguleringsmæssige ændringer.

Det er samtidig hensigten, at Fødevareministeriet får tilvejebragt et fagligt grundlag for at vurdere, om der ved forsuring af svovlsur ammoniak kan opnås en tilstrækkelig ammoniakreducerende effekt til at kunne fritage forsuret svovlsur ammoniak fra nedbringningskravet.

Fødevareministeriet er enig i, at den nuværende regulering alene er tilsigtet at gælde for svovlsur ammoniak i rene former, hvor indholdet af svovlsur ammoniak fremgår af deklarationen. Reguleringen vil også kunne gælde for mekaniske blandinger.

Bemærkningerne har givet anledning til, at Fødevareministeriet har præciseret i § 8, at der er tale om diammoniumsulfat (svovlsur ammoniak) i ren form.

5.2. Bladgødskning som ny ammoniakreducerende teknik ved tildeling af ureabaserede kvælstofforbindelser mv.

Landbrug & Fødevarer anfører, at det er overflødigt at stille krav om, at spildet til jordoverfladen i videst muligt omfang begrænses, i bestemmelsen om muligheden for at anvende bladgødskning som ny ammoniakreducerende teknik ved tildeling af højemissionskunstgødning og foreslår på denne baggrund, at formuleringen udgår.

Flex Fertilizer anfører, at grænsen på 20 kg kvælstof pr. hektar for urea-baseret bladgødning bør være højere for ikke allerede at være bagud i forhold til den teknologiske udvikling. Flex Fertilizer henviser herved til, at det allerede i dag er muligt at give op til 50 kg kvælstof pr. hektar til f.eks. kornafgrøder i strækningsfasen, og at en grænse herunder vil give anledning til flere kørsler end nødvendigt. Grænsen bør derfor efter Flex Fertilizers vurdering være mindst 30 kg kvælstof pr. hektar pr. tildeling, til gengæld kunne genbehandlingspausen eventuelt hæves fra 3 til 4 dage. Da genbehandlingspauser i praksis vil blive indlagt uanset hvad, anbefaler Flex Fertilizer dog, at der ikke fastsættes regler herom, så der undgås overflødig detailregulering.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriets forslag om at tillade bladgødskning som alternativ til tilsætning af ureaseinhibitor er som beskrevet i høringsbrevet baseret på vurderinger fra Københavns Universitet. Københavns Universitet har bl.a. redegjort for, at såfremt der ikke er regnvejrshændelser, og hvor plantedækket er tæt, så optages urea, som sprøjtes på levende blade, med høj hastighed de første 12 timer efter udbringningen, hvorefter optagelseshastigheden flader ud. Københavns Universitet har desuden redegjort for, at minimum 80 pct. af ureagødningen typisk vil være optaget i løbet af 24 timer afhængig af gødningsmængden. En meget lille del (mindre end 1 pct.) af urea omdannes til ammoniak, mens det befinder sig på bladoverfladen. Det vurderes derfor, at der ikke sker en nævneværdig ammoniakfordampning fra urea på bladene.

Københavns Universitet vurderer yderligere, at hvis der kommer regn inden for de første par døgn, efter bladgødskningen har fundet sted, så vil urea kunne nedvaskes fra bladene til jorden, hvilket kan resultere i en øget ammoniakfordampning. Omfanget vil afhænge af nedbørsmængden. Hvis nedbøren er tilstrækkelig stor, således at ureagødningen nedvaskes i de øverste cm jord, sker der ikke nødvendigvis en betydende ammoniakfordampning. Københavns Universitet har derfor anbefalet, at udbringningsmængden begrænses til 10-20 kg urea-N pr. hektar for at modvirke risikoen for en øget ammoniakfordampning. Københavns Universitet har vurderet, at ved en sådan begrænsning af udbringningsmængden begrænses risikoen for tab af ammoniak, idet den mindre mængde urea hurtigere optages i bladene, samtidig med at en mindre mængde vil være tilstede til eventuel nedvaskning.

Fødevareministeriet finder på den baggrund, at begrænsningen på maksimalt 20 kg urea-N pr. hektar skal opretholdes. Bemærkningerne fra Flex Fertilizer har derfor ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Fødevareministeriet er enig med Landbrug & Fødevarer i, at det er unødvendigt at stille krav om, at bladgødskningen foretages med en metode, hvor spildet til jordoverfladen i videst muligt omfang begrænses. Denne del af den nye bestemmelse om bladgødskning i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 3, udgår derfor.

5.3. Bagatelgrænse for ureabaserede kvælstofforbindelser (amidkvælstof) med under 6 pct. kvælstof

Yara Danmark A/S spørger til, hvilken dokumentation der ligger bag ved grænsen på 6 pct. indhold af kvælstof for ureabaserede kvælstofforbindelser.

Fødevareministeriets bemærkninger

I forbindelse med indførsel af udbringningskravene for ureabaserede gødninger i 2019 blev der anmodet om en bagatelgrænse for indhold af urea. Det daværende Miljø- og Fødevareministeriet fastsatte på denne baggrund en bagatelgrænse på 6 pct., således at gødninger, der ved salget fra producenten har et lavt indhold af kvælstof, og hvor dette kvælstof primært er et hjælpestof, ikke omfattes af kravet om nedbringning eller tilsætning af ureaseinhibitor. I høringsnotatet henviste ministeriet herved til, at det er hensigtsmæssigt at fastsætte en bagatelgrænse på 6 pct., således at gødninger med et kvælstofindhold på under 6 pct. ikke omfattes af krav om nedbringning eller tilsætning af ureaseinhibitorer, og at den samlede miljømæssige effekt efter ministeriets vurdering fortsat ville opnås ved denne bagatelgrænse. Der foreligger ikke yderligere vurderinger.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

5.4. Miljøstyrelsens dispensation fra bekendtgørelsens teknikkrav

Yara Danmark A/S bemærker, at dispensationen fra gødningsanvendelsesbekendtgørelsens krav til anvendelse af ammoniakreducerende teknikker ved tildeling af visse typer af højemissionskunstgødning er forlænget ad flere omgange, uden at der synes at være tilvejebragt et større og mere fyldestgørende grundlag for gødningens ammoniakreducerende effekt og dermed fritagelse for inhibering af de nævnte gødninger.

Fødevareministeriets bemærkninger

Flex Fertilizer har opnået midlertidig dispensation til, at jordbrugsvirksomheder kan anvende flydende kunstgødning fra virksomheden uden anvendelse af ureaseinhibitor og uden nedfældning, nedbringning inden fire timer eller placering i forbindelse med såning. Dispensationen gælder på følgende vilkår:

Bladgødningers surhedsgrad skal være pH 5 eller lavere, basisgødninger til jorden skal have surhedsgrad på pH 3 eller lavere, eller der anvendes andre inhibitorer som f.eks. borsyre anvist af Flex Fertilizer.

Den oprindelige dispensation til Flex Fertilizer er meddelt 30. januar 2020 med virkning til 1. august 2020. Dispensationen blev forlænget den 10. juli 2020, den 30. oktober 2020 og senest den 13. juli 2021 til den 1. august 2022 med den begrundelse, at Fødevareministeriet havde til hensigt at igangsætte et arbejde sammen med Miljøstyrelsen og andre relevante myndigheder, forskningsinstitutioner og øvrige parter med henblik på at tilvejebringe et fagligt grundlag, der kunne skabe rammerne for forslag til indretning af regler for anvendelse af kunstgødninger med potentiel høj ammoniakemission, som sikrer de overordnede miljøhensyn i forhold til at hindre ammoniakfordampning ud fra ensartede karakteristika på forskellige gødningsprodukter. Det var forventningen, at der ville være et væsentligt overlap mellem det tilvejebragte faglige grundlag og den dokumentation, som Flex Fertilizer vil skulle tilvejebringe som grundlag for Miljøstyrelsens vilkår i en varig dispensation til Flex Fertilizer. På den baggrund fandt Miljøstyrelsen det hensigtsmæssigt at forlænge Flex Fertilizers midlertidige dispensation, således at det tilvejebragte faglige grundlag kunne indgå i grundlaget for dokumentationsbehovet. af Fødevareministeriet igangsatte arbejde kan indgå i vurderingen af, hvorledes Flex Fertilizers ammoniakreducerende effekt skal dokumenteres.

Fødevareministeriet har således igangsat en indledende vurdering af den ammoniakreducerende effekt ved anvendelse af ureaseinhibitorer ved gødskning af ureabaserede gødninger i Danmark³. Denne undersøgelse vil kunne indgå i grundlaget for en videre vurdering af, i hvilket omfang de anvendte teknikker under Flex Fertilizers dispensation opnår en tilstrækkelig reduktion af ammoniakfordampningen set i forhold til anvendelse af ureaseinhibitorer, nedfældning og placering i forbindelse med såning.

Af bekendtgørelsesudkastet fremgår som noget nyt, at Fødevareministeriet undtager kravet om anvendelse af ureaseinhibitor ved bladgødskning under nærmere anviste forhold. Dette er et udtryk for, at Fødevareministeriet successivt forholder sig til de enkelte dele af Flex Fertilizers dispensation.

Aarhus Universitet har over for Fødevareministeriet tilkendegivet, at der ikke findes eksperimentel viden, der kan kvantificere en effekt af forsuring af ureabaserede gødninger eller andre kunstgødninger til pH under 3 eller ved anvendelse af borsyre som inhibitor. Derfor finder Fødevareministeriet, at der skal tilvejebringes dokumentation for den ammoniakreducerende effekt ved anvendelse af forsuring til under pH 3 og ved anvendelse af borsyrer mv.

Miljøstyrelsen, som har dispensationskompetencen, er derfor i dialog med Flex Fertilizer i forhold til at få tilvejebragt dokumentation for den ammoniakreducerende effekt ved forsuring af ureabaserede gødninger eller andre kunstgødninger til pH under 3 eller ved anvendelse af borsyre som inhibitor.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6. Perioder med forbud mod udbringning af gødning (lukkeperioder)

6.1. Overgangsordning med anvendelse af klimanormalen for 1961-1990 ved automatisk forlængelse af lukkeperioden for flydende husdyrgødning

Bæredygtigt Landbrug er enig i, at der er behov for udbygning af opbevaringskapaciteten og bemærker hertil, at august er årets mest nedbørsrige måned og ofte den måned med de største udsving.

---

³ Anvendelse af ureaseinhibitor ved udbringning af ureabaserede gødninger - del 2, Aarhus Universitet, 2022.

Bæredygtigt Landbrug foreslår indfasningen af den nye klimanormal udsat til den 1. august 2024, fordi det kan være vanskeligt at nå at opbygge tilstrækkelig opbevaringskapacitet forinden pga. lange sagsbehandlingstider for miljøgodkendelser mv. og udfordringer med at få håndværkere.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at den såkaldte regnvejrsmode med automatisk forlængelse af udbringningsperioden bør justeres, så det faglige behov for forlængelse fortsat kan opfyldes i det omfang, forholdene med rimelighed kan kaldes afvigende.

Fødevareministeriets bemærkninger

Den såkaldte regnvejrsmode er knyttet til den udbringning af flydende husdyrgødning, der sker i efteråret, hvor udbringningsperioden forlænges i særligt regnfulde år. Af agronomiske årsager bør udbringningen ske tidligt på efteråret, hvor der er det største optag af næringsstoffer. Den gødningsmæssige værdi af flydende husdyrgødning udbragt i den periode, som udbringningen forlænges af regnvejrsmode, er således lavere, end værdien af flydende husdyrgødning udbragt tidligere på efteråret. Jordbrugsvirksomheder vil derfor i almindelighed søge at udbringe husdyrgødningen tidligere på efteråret og afgive den mængde husdyrgødning, som jordbrugsvirksomheden ikke selv anvender i det tidlige efterår – evt. som følge af regn – og som ikke er reserveret til forårsudbringningen, til andre jordbrugsvirksomheder. Jordbrugsvirksomheder vil således i almindelighed have indrettet sig således, at udbringning af flydende husdyrgødning kan og vil ske i det tidlige efterår eller i foråret, og udbringning af flydende husdyrgødning i den forlængede udbringningsperiode er således ikke agronomisk hensigtsmæssigt i forhold til optimering af planteproduktionen. Fødevareministeriet vurderer, at jordbrugsvirksomhedernes fokus i stigende grad er rettet mod optimal anvendelse af næringsstofferne i flydende husdyrgødning og andre gødninger, og at husdyrbrug, som ikke på egne arealer kan finde optimal udnyttelse af gødningen grundet utilstrækkelig opbevaringskapacitet, altovervejende vil kunne finde naboejendomme eller biogasanlæg som en mere hensigtsmæssig aftager af gødningen end udbringning på tidspunkter, som ikke er optimale. På denne baggrund vurderer Fødevareministeriet, at overgangen til den nye klimanormal ikke i væsentligt omfang vil afføde behov for udbygning af opbevaringskapaciteten.

Reglerne om tilladelser og godkendelser af gødningsopbevaringsanlæg findes i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, der hører under Miljøministeriets område. Miljøministeriet har oplyst, at et anlæg til opbevaring af flydende husdyrgødning kan opføres på baggrund af en anmeldelse til kommunen, såfremt anlægget er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom og beliggende i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer. Anlægget skal herudover overholde en række krav til placering og indretning samt være i overensstemmelse med det fastsatte beskyttelsesniveau for ammoniak. Kommunalbestyrelsen træffer senest 2 måneder fra modtagelsen af anmeldelsen afgørelse om, at det anmeldte kan bringes til udførelse, eller at det anmeldte kræver godkendelse eller tilladelse. Er sidstnævnte tilfældet, forlænges sagsbehandlingstiden.

Samlet set er det Fødevareministeriets vurdering, at behovet for udbygning af opbevaringskapaciteten til flydende husdyrgødning på grund af overgangen til ny klimanormal vil være begrænset og i vidt omfang vil kunne iværksættes relativt hurtigt. Fødevareministeriet fastholder på denne baggrund forventningen om, at det alene er relevant at fastholde klimanormalen for 1961-1990 i planperioden 2022/2023.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.2. Lempelse af mulighed for anvendelse af kunstgødning og forædlet organisk gødning i efteråret

Daka Danmark A/S bemærker, at Øgro ifølge bekendtgørelsesudkastet vil kunne anvendes i perioden fra høst til 1. oktober på lige fod med kunstgødning og dermed give økologiske producenter mulighed for at gødske vintersæd i lighed med konventionelle. Daka Danmark A/S ønsker bekræftet, at reglerne om 90 pct. udnyttelse i lukkeperioden fortolkes således, at udbringning af et givet produkt med registreret udnyttelse på 80 pct. godt kan anvendes i lukkeperioden i en mængde baseret på en 90 pct.-kalkulation, samtidig med, at der som hidtil regnes ud fra 80 pct.-kalkulation resten af året, uden at der herved opstår en konflikt med gødskningsbekendtgørelsens § 20, der fastsætter udnyttelseskravene for de forskellige gødningstyper, herunder forædlet organisk gødning.

Yara Danmark A/S finder, at der ikke er sammenhæng i datofastsættelsen i § 9, stk. 11, hvor der således opstår tvivl om, i hvilken periode andre afgrøder end vårsåede afgrøder må tildeles gødning.

Økologisk Landsforening bemærker, at der er mulighed for at udbringe forædlet organisk gødning i efteråret og foreslår, at muligheden skal omfatte al fast organisk gødning. Økologisk Landsforening gentager i den forbindelse foreningens bemærkninger til gødningsanvendelsesbekendtgørelsen fra 2021.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet kan bekræfte, at reglerne om 90 pct.-udnyttelse i lukkeperioden fortolkes således, at udbringning af et givet produkt med registreret udnyttelse på 80 pct. godt kan anvendes i lukkeperioden i en mængde baseret på en 90 pct.-kalkulation, samtidig med, at der som hidtil regnes ud fra en 80 pct.-kalkulation resten af året. Landbrugsstyrelsen har bekræftet, at dette ikke er i modstrid med gødskningsbekendtgørelsens § 20.

Til spørgsmålet fra Yara Danmark A/S om, i hvilket tidsrum andre afgrøder end vårsåede afgrøder må tildeles kunstgødning og forædlet organisk gødning i efteråret, skal Fødevareministeriet bemærke, at vintersæd må tildeles kvælstofholdig kunstgødning i perioden fra høst til 1. oktober og højst i mængder op til 15 kg kvælstof pr. hektar, der skal tildeles i forbindelse med etableringen.

Specialafgrøder, det vil sige afgrøder, der hverken er vårsåede afgrøder eller vintersåede afgrøder, må tildeles kunstgødning og forædlet organisk gødning i hele perioden fra høst til 1. februar, hvor der ellers som hovedregel er lukket for tildeling af kunstgødning efter § 9, stk. 1, og hvor der – afhængigt af jordbundstypen – helt eller delvist er lukket for tildeling af fast organisk gødning efter § 9, stk. 15.

Kunstgødning og forædlet organisk gødning må herudover også tildeles i perioden fra 1. februar til høst, da der ikke gælder nogle restriktioner i denne periode.

Som det fremgår af høringsbrevet, er specialafgrøder f.eks. krydderurter som purløg og persille, frugt- og grøntafgrøder som f.eks. babyleaves og jordbær, kernefrugt som f.eks. æbler og pærer, og bærkulturer dyrket i substrat og/eller væksttunneler som f.eks. jordbær og hindbær og haveplanter som f.eks. rododendron. Disse afgrøder har i almindelighed en vækstsæson, som strækker sig ind i efteråret, hvilket er baggrunden for, at disse afgrøder må tildeles kunstgødning og forædlet organisk gødning i efteråret.

Forslaget fra Økologisk Landsforening om også at tillade udbringning af andre former for fast organisk gødning end forædlet organisk gødning kan ikke imødekommes, da udbringning af andre typer gødning end kunstgødning og forædlet organisk gødning i efteråret er forbundet med en risiko for væsentlig merudvaskning af kvælstof grundet mineralisering af det organisk bundne kvælstof på tidspunkter, hvor planteoptaget er lavt. Med muligheden for at tildele forædlet organisk gødning i efteråret kan også økologiske jordbrugsvirksomheder dække gødskningsbehovet i efteråret, og forslaget om mulighed for tildeling af andre typer af fast organisk gødning kan derfor ikke begrundes driftsmæssigt.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.3. Tildeling af gødning i væksthuse

Til § 9, stk. 20, hvorefter væksthuse ikke er omfattet af de begrænsninger, der ligger i de fastsatte perioder, hvor der ikke må udbringes gødning, bemærker KL, at der bør gøres opmærksom på de udfordringer der findes, uanset at bestemmelsen ikke er ny. KL bemærker således, at kan ske et betydeligt tab af gødningsstoffer fra væksthushusproduktion, når der ikke dyrkes på borde eller i dyrkningsrender, og hvis gødningsvand ikke recirkuleres eller opsamles og bortskaffes/genanvendes på miljømæssig korrekt vis. Ved kommuners tilsyn i væksthushusgartnerier ses, at der sker tab i forbindelse med gødning ved vanding i overskud eller drypvanding med gødningsvand, og at tabet kan ske direkte via bundjorden eller via dræn i bundjorden til vandløb mv. KL bemærker videre, at de meget høje gødningsnormer (f.eks. op til 3000 kg kvælstof pr. hektar pr. planperiode for tomat) til væksthushusgrøntsager og pryddplanter gør, at tabet af kvælstof og fosfor potentielt kan være stort.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er opmærksomt på, at væksthushusafgrøder tilføres store mængder kvælstof og fosfor. Samtidig stiller økologiforordningen krav om, at økologisk væksthushusproduktion som udgangspunkt skal foregå i bundjord.

Med henblik på at få et fagligt grundlag for fremadrettet at foretage eventuelle justeringer i reguleringen af næringsstoftilførslen i økologiske væksthuse, hvor der dyrkes i bundjord, har Miljøstyrelsen for Fødevareministeriet igangsat forsøg ved Aarhus Universitet. Forsøget skal bl.a. belyse, i hvilket omfang økologisk væksthushusproduktion i bundjord indebærer en risiko for miljøpåvirkninger i form af fosforophobning i jorden og øget nitratpåvirkning af f.eks. grundvandet, og hvilke foranstaltninger der er egnede til at imødegå sådanne påvirkninger.

Det er hensigten, at forsøget bl.a. skal belyse de miljømæssige konsekvenser af tildeling af fosfor og kvælstof fra anden organisk gødning end husdyrgødning i mængder, der overskrider gødningsanvendelsesbekendtgørelsens begrænsninger. Miljøstyrelsen har derfor i forbindelse med forsøget meddelt de deltagende væksthuse dispensation fra gødningsanvendelsesbekendtgørelsen.

Forsøget forventes afsluttet i første halvdel af 2023. Ministeriet forventer ikke at foretage eventuelle ændringer i den gældende regulering af næringsstoftilførslen til økologiske væksthuse, før resultaterne fra forsøget foreligger.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.4. Udbringning af kompost

Genanvend Biomasse fremsætter til bekendtgørelsesudkastets § 9, stk. 15, at kompost bør kunne udbringes efter samme undtagelse fra lukkeperioden for fast organisk gødning, som gælder for have- og parkaffald. Foreningen peger i den forbindelse på, at velproduceret kompost er et biologisk stabilt gødnings- og jordforbedringsprodukt med et lavt indhold af kvælstofholdige forbindelser med udvaskningspotentiale, og at anvendelse af kompost øger jordens kulstofbinding, og at der derfor også er en klimaeffekt i at fremme anvendelsen af kompost i landbruget. Genanvend Biomasse bidrager gerne med dokumentation, der kan underbygge foreningens bemærkning.

Fødevareministeriets bemærkninger

Det overordnede hensyn med lukkeperioderne for udbringning af gødning er at begrænse risikoen for udvaskning af kvælstof. Lukkeperioden for fast organisk gødning blev flyttet med virkning fra 1.

november 2021 med det formål at øge kvælstofudnyttelsen i fast organisk gødning og derved undgå tab af kvælstof til omgivelserne gennem udvaskning af kvælstof og tab af ammoniak.

Have- og parkaffald er undtaget fra lukkeperioden, idet risikoen for udvaskning af kvælstof fra have- og parkaffald er ubetydelig. Det hænger sammen med, at kvælstofindholdet i have- og parkaffald er svært tilgængeligt, således at der skal ske en væsentlig omsætning, før kvælstoffet er tilgængeligt for optag i afgrøderne eller for udvaskning. Dette afspejles også i udnyttelseskravet for kvælstof i have- og parkaffald, der i gødskningsbekendtgørelsen er fastsat til nul. Der er netop her tale om have- og parkaffald, der ikke er komposteret (men regulært fliset eller på anden måde findelt plantemateriale). Ved kompostering sker der en omsætning af det organiske materiale, der øger kvælstoftilgængeligheden. Fødevareministeriet finder derfor ikke på det foreliggende grundlag, at kompost bør undtages fra lukkeperioderne for fast organisk gødning.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

6.5. Lovteknisk bemærkninger mv. til udbringningsperioderne

Landbrug & Fødevarer og Genanvend Biomasse bemærker, at tidsangivelserne i § 9 med fordel kan præciseres og foreslår, at benævnelserne "til og med" og "fra og med" indarbejdes konsekvent i bestemmelserne.

HedeDanmark bemærker, at undtagelsen i § 9, stk. 17, der muliggør udbringning af spildevandsslam indtil 20. oktober, bør indgå i opremsningen af undtagelser fra forbuddet mod udbringning af flydende husdyrgødning i perioden fra efter høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig i, at bestemmelserne i § 9 kan præciseres. Fødevareministeriet finder dog samtidig, at en gennemskrevet version af bestemmelsen skal indgå i en offentlig høring, og at forslaget derfor skal indgå i en senere bekendtgørelsesændring.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 17, der giver mulighed for at udbringe spildevandsslam indtil 20. oktober, er møntet på udbringning af fast spildevandsslam. Det er derfor ikke korrekt, at der bør indsættes en henvisning til stk. 17 i § 9, stk. 1, da muligheden herved også ville omfatte flydende spildevandsslam, hvilket ikke er hensigten.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

7. Lovtekniske justeringer af fosforreglerne

Landbrug & Fødevarer spørger, om det er en fejl, at der henvises til en kvælstofanalyse i § 19, stk. 1, nr. 4, vedrørende jordprøver som dokumentation for adgang til at anvende muligheden for at hæve fosforloftet ved fosfortal i jorden under 4.

Landbrug & Fødevarer gentager bemærkningen fra tidligere høringssvar til gødningsanvendelsesbekendtgørelsens bestemmelse om beregning af mængden af gødning til rådighed for tildeling på harmoniarealer. Foreningen påpeger således, at bestemmelsen i § 20, stk. 4, nr. 4, reelt ikke kan bruges på jordbrugsvirksomheder, hvor harmoniarealet er "fyldt op" med fosfor i husdyrgødning. Det hænger sammen med bestemmelsens forudsætning om, "...at den tildelte mængde fosfor i kunstgødning og bioaske er fordelt ensartet på hele arealet med afgrøder...". Landbrug & Fødevarer mener, at det er en forudsætning, som ikke holder i praksis. Hovedparten af den fosfor i f.eks. kunstgødning, som er udbragt på de berørte ikke-harmoniarealer efter reglerne, vil blive forudsat tildelt

på harmoniarealet, som jo i forvejen er fyldt med fosfor i husdyrgødning. Resultatet bliver, at ikke-harmoniarealet ikke kan tilføres fosfor i kunstgødning, som det ellers er hensigten med bestemmelsen. Landbrug & Fødevarer foreslår, at der kan fratrækkes en fosformængde svarende til arealet af ikke-harmoniarealer ganget med fosfornormen for de pågældende afgrøder. På den måde sidestilles tankegangen i § 20, stk. 4, nr. 4, med den logiske tankegang i nr. 1 og 3.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig med Landbrug & Fødevarer i, at det er en fejl at henvise til en kvælstofanalyse i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 1, nr. 4, og Fødevareministeriet har derfor slettet henvisningen.

Fødevareministeriet er opmærksomt på, at antagelsen om, at kunstgødning og bioaske spredtes ensartet på alle jordbrugsvirksomhedens arealer, ikke altid er retvisende, idet kunstgødningen i flere situationer tildeles anderledes ud fra et produktionsmæssigt perspektiv. Dette er også beskrevet i forarbejderne til lov nr. 415 af 5. april 2022 om ændring af husdyrbrugloven (lovforslag L132 fremsat den 23. februar 2022), hvor det også fremgår, at Fødevareministeriet finder det hensigtsmæssigt, at reguleringen af fosfor fra kunstgødning fremadrettet kan afspejle dette. Det forudsættes således i de nye lovforarbejder, at reguleringen af kunstgødning kan fastsættes ud fra andre og mere driftsnære principper, end at kunstgødningen er jævnt fordelt på alle jordbrugsvirksomhedens arealer med et gødningsbehov. Dermed er der skabt hjemmel til at gå bort fra antagelsen om en ensartet fordeling af kunstgødning og bioaske. Efter Fødevareministeriets vurdering er der behov for en nærmere vurdering af, hvordan reguleringen mest hensigtsmæssigt kan udformes, herunder af de mulige miljø- og erhvervsøkonomiske konsekvenser mv. Fødevareministeriet vil gerne til en senere bekendtgørelsesændring i dialog med Landbrug & Fødevarer, SEGES samt andre relevante interessenter om, hvordan reguleringen mest hensigtsmæssigt kan udformes, herunder så husdyrbruglovens oprindelige hensigt om at bidrage til at sikre en tilstrækkelig spredning af de organiske gødninger ved at inddrage fosfor fra kunstgødning i reguleringen fortsat tilgodeses.

Bortset fra justeringen af § 19, stk. 1, nr. 4, har bemærkningerne ikke givet anledning til ændring af bekendtgørelsesudkastet.

8. Ophævelse af bestemmelse af fratræk af fosfor ved levering af halm til fyringsanlæg og modtagelse af bioaske retur

Landbrug & Fødevarer, Danske Halmleverandører, Biogas Danmark, Genanvend Biomasse og HedeDanmark finder det uforståeligt, at reglen i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 20, stk. 5, om fradrag for fosfor afsat med halm til fyringsanlæg i opgørelsen af jordbrugsvirksomhedens forbrug af fosfor ophæves med begrundelse om, at reglen ikke anvendes af ret mange. Landbrug & Fødevarer, Danske halmleverandører, Biogas Danmark, Genanvend Biomasse og HedeDanmark fremfører i den forbindelse, at med stramning af fosforlofterne vil behovet for at anvende reglen øges. Reglen bør i stedet udvides til også at omfatte f.eks. halm leveret til biogas. Landbrug & Fødevarer, Danske Halmleverandører og Biogas Danmark peger i den forbindelse på, at fosforen allerede regnes med ved levering af afgasset biomasse som gødning, hvor der indgår halm. Fosformængden indregnes her som en tilførsel, hvilket ikke sker, såfremt halmen nedmuldes. Jordbrugsvirksomheder, som deltager i eller leverer til biogasanlæg, er desuden primært husdyrproducenter, hvor behovet for at kunne fratrække fosfor vil være større, end på jordbrugsvirksomheder, som almindeligvis er halmleverandører til forbrændingsanlæg. Hvis reglen ophæves, vil det desuden kunne reducere motivationen for fremtidigt engagement i levering af halm til den grønne omstilling, som omfatter bioraffinering og pyrolyse i tillæg til biogas.

Biogas Danmark bemærker, at halm er en helt central ressource i forhold til at nå Energistyrelsens forventning om en fuld udfasning af naturgas gennem substitution med biogas. Biogas Danmark vurderer, at op til en tredjedel af den tilgængelige halmmængde kan blive nyttiggjort i biogasanlæg inden for en kortere årrække, men det er en forudsætning, at den fosfor, der er i halmen, kan fratrækkes på de jordbrugsvirksomheder, der leverer halmen, og tillægges på de jordbrugsvirksomheder, der gøder med den afgassede biomasse. Det virker ikke i tråd med regeringens politik at gøre det mindre attraktivt at deltage i den grønne omstilling, og det vil være nærmest omkostningsfrit for staten at udvide ordningen frem for at nedlægge den.

Genanvend Biomasse og Nature Energy mener, at muligheden bør udvides til mere generelt at omfatte halm og andre biomasser, der leveres til behandling uden for jordbrugsvirksomheden, og hvor fosfor returneres til jordbrugsvirksomheden i et restprodukt. Nature Energy peger i den forbindelse på, at anvendelsen af afgrøderester i form af halm, efterafgrøder, roetoppe og lignende til biogas øges betydeligt i disse år.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er opmærksomt på, at der er en stigende interesse for at anvende halm til forskellige formål, herunder i biogasanlæg og på længere sigt til pyrolyse mv. Halm og andre biomasser til anvendelse i energisektoren udgør endvidere begrænsede ressourcer. Fødevareministeriet finder bl.a. af disse grunde, at der i højere grad skal gælde en ensartet regulering af halm, som leveres til energiudnyttelse i biogasanlæg og afbrænding mv., samt af halm og andre restbiomasser. Der bør derfor ikke være særlige bestemmelser, der alene tilgodeser afbrænding af halm.

Det er Fødevareministeriets opfattelse, at en bredere anvendelse af fradrag for halm og andre biomasser, der afgives fra jordbrugsvirksomheden, vil komplicere reglerne og administrationen heraf væsentligt, ligesom halm heller ikke i øvrigt kan sidestilles med en gødning, der kan fratrækkes fosforforbruget i gødningsregnskabet ved afsætning. Sammenholdt med den hidtil meget begrænsede anvendelse af fratræksmuligheden er dette baggrunden for, at Fødevareministeriet har valgt at ophæve ordningen.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9. Fastsættelse af fosforlofter for 2022-2024 og 2025 og frem

9.1. Generelle bemærkninger til fosforlofter og fosforregulering

Landbrug & Fødevarer bemærker, at fosforlofterne er indført for at begrænse tilførslen af fosfor fra husdyrgødning på de dyrkede arealer. Når der langsomt tilføres mere fosfor til markerne, end der samlet fraføres, vil der akkumuleres fosfor i landbrugsjorden. Landbrug & Fødevarer anfører, at den nuværende akkumulering af fosfor i dansk landbrugsjord er ubetydelig set i forhold til den samlede fosforpulje i jorden, og at et egentligt fosfortab ved udvaskning ikke vil vise sig de næste mange år. Landbrug & Fødevarer finder desuden, at en indsats for at begrænse tabet af fosfor til vandmiljøet på kort og mellemlang sigt handler om at identificere de arealer, hvor risikoen for fosfortab er størst.

Bæredygtigt Landbrug ser ikke nogen faglig begrundelse for at reducere fosforloftet til 29 kg fosfor pr. hektar, da hovedparten af de nævnte husdyrbrugstyper findes på robuste dyrkningsflader, hvor udbytterne kan være væsentligt højere end gennemsnitsudbytterne og derfor har et højere fosforoptag. Endvidere anfører Bæredygtigt Landbrug, at øget dyrkning af proteinrige afgrøder kræver tilførsel af tilstrækkelige fosformængder. Foreningen foreslår derfor, at fosforloftet som minimum fastsættes til 30 kg fosfor pr. hektar harmoniareal i planperioden 2025/2026 og frem. Flex Fertilizer anfører, at det er uhensigtsmæssigt at skære ned på et i forvejen knapt næringsstof som fosfor, da man risikerer et lavere

udbytte eller udpining af markerne. Ved udpining er der risiko for, at mere humus i marken bliver omsat med frigivelse af klimagasser til følge. Flex Fertilizer finder, at de nuværende fosforlofter ikke foranlediger, at der tilføres for meget fosfor, idet der flere steder opleves problemer med undergødskning. Fosforlofterne burde i stedet hæves lidt, så der er nok fosfor til at opbygge humus, og dermed binde CO₂. Flex Fertilizer foreslår, at bladgødninger med fosfor i fritages fra at tælle med i loftet, da fosforen her er ekstra effektiv og optages i løbet af kort tid (under ét døgn).

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig med Landbrug & Fødevarer i, at fosforlofterne har til formål at begrænse akkumuleringen af fosfor i jorden på sigt og dermed begrænse risikoen for udvaskning eller tab til vandmiljøet. Fødevareministeriet finder imidlertid, at akkumuleringerne på visse arealer allerede er kritisk set i forhold til jordens fosforbindingskapacitet.

I forhold til fastsættelsen af fosforlofter for de enkelte husdyrgødningstyper har Fødevareministeriet differentieret fosforlofterne således, at fosforlofterne i 2025 og frem fastsættes til 33 kg fosfor pr. hektar for kvægundtagelsesbrug, mens fosforlofterne for øvrige husdyrgødningstyper fastsættes til 29 kg fosfor pr. hektar. Differentieringen skyldes primært, at kvægundtagelsesbrug frafører betydeligt mere fosfor fra markerne gennem afgrødehøsten end andre husdyrbrugstyper. Fødevareministeriet er enig med Bæredygtigt Landbrug i, at der er variation i fosforfraførslen mellem jordbrugsvirksomheder med samme husdyrproduktion. Typisk vil fraførslen af fosfor dog være mellem 15-25 kg fosfor pr. hektar. Fødevareministeriet har ikke et fagligt grundlag for at differentiere fosforlofterne ud fra lokale forskelle i gennemsnitsudbyttet, lige som en geografisk differentiering af fosforlofterne formentligt ikke vil være mulig inden for husdyrbrugloven.

Fødevareministeriet deler ikke Flex Fertilizers vurdering af, at fosforlofterne i sig selv foranlediger begrænsninger i planteproduktionen, idet der generelt set under overholdelse af fosforlofterne kan tildeles mere fosfor, end der fraføres via høstede afgrøder. Fosforlofterne har til formål at hindre en uhensigtsmæssig opbygning af fosfor i jorden, som ved udvaskning eller tab f.eks. via erosion kan føre til eutrofiering af vandmiljøet. Fødevareministeriet er heller ikke enig i, at de foreslåede fosforlofter vil føre til udpining af landbrugsjorden og mineralisering af humus, som vil give anledning til øget udledning af kuldioxid. Fødevareministeriet finder, at de foreslåede fosforlofter altovervejende giver mulighed for at gødske afgrøderne optimalt med fosfor. Fødevareministeriet er opmærksomt på, at mange husdyrbrug har en produktion af husdyrgødning med en sådan størrelse, at der ved udbringning af husdyrgødningen på egne arealer ikke er mulighed for tildeling af yderligere fosforgødninger, herunder startgødning til majs eller vinterhvede mv. eller tildeling af spildevandsslam. Gødskning af markerne har til formål at tildele et tilpas næringsstofniveau hen over vækstsæsonen med planteproduktion for øje. Fødevareministeriet finder, at det er op til den enkelte virksomhed at finde den rette balance i gødskning med kvælstof og fosfor fra forskellige gødningstyper.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.2. Fastsættelse af det gennemsnitlige beskyttelsesniveau

Landbrug & Fødevarer bemærker, at husdyrbrugloven anfører, at hvis forudsætningerne for fosforlofterne efter 2021 ændrer sig på baggrund af bl.a. ny viden, vil fosforlofterne på hhv. 32-33 kg fosfor pr. hektar og 30-31 kg fosfor pr. hektar kunne fraviges. Landbrug & Fødevarer forstår lovbemærkningerne således, at lovkravet er et stigende beskyttelsesniveau fra fosfor i husdyrgødning, men at de angivne intervaller for de gennemsnitlige beskyttelsesniveauer for husdyrgødning godt kan fraviges, hvis der er faglige eller tekniske argumenter herfor, så længe det faktiske beskyttelsesniveau er stigende.

Landbrug & Fødevarer finder det unødvendigt og urimeligt, at ministeriet lægger sig på det lavest mulige niveau i forhold til de angivne intervaller for beskyttelsesniveauet. Landbrug & Fødevarer finder, at Fødevareministeriet burde sænke fosforlofterne svarende til et beskyttelsesniveau i den øvre ende af intervallet. Landbrug & Fødevarer er ikke enig i Fødevareministeriets juridiske vurdering af, at man skal tage udgangspunkt i den laveste ende af intervallet og mener, der er tale om en politisk beslutning frem for en faglig-juridisk vurdering. Landbrug & Fødevarer bemærker, at det nuværende gennemsnitlige beskyttelsesniveau (2020) for fosforlofter for husdyrgødning ifølge Fødevareministeriets egne beregninger er 33,1 kg fosfor pr. hektar. Landbrug & Fødevarer finder, at udgangspunktet bør være et beskyttelsesniveau i den øvre del af intervallet (33 kg fosfor pr. hektar), og mål-intervallet således på kort sigt (2022) er inden for rækkevidde. Landbrug & Fødevarer finder, at fødevareministeren kan vælge at anvende den øvre del af intervallet med henvisning til, at der kan dokumenteres en ændret fosforfraførsel på grund af ændrede udbytter, tekniske muligheder eller andet i perioden. Endvidere anføres, at situationen for 2025 og frem er kritisk med de foreslåede stramninger, men også her kan ministeren vælge den øvre ende af intervallet.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig med Landbrug & Fødevarer i, at lovbemærkningerne fastsætter et stigende beskyttelsesniveau fra fosfor i husdyrgødning. Af husdyrbrugloven fremgår, at det gennemsnitlige beskyttelsesniveau for husdyrgødning fra 2022 skal ligge i intervallet 32-33 kg fosfor pr. hektar, og at det fra 2025 skal ligge i intervallet 30-31 kg fosfor pr. hektar. Det gennemsnitlige beskyttelsesniveau kan fastsættes i den øvre ende af intervallerne, hvis der er faglige eller tekniske argumenter herfor, bl.a. en dokumenteret øget fosforfraførsel, hvorved det faktiske beskyttelsesniveau vil være stigende. Landbrug & Fødevarer har i deres høringssvar angivet, at den øvre del af intervallet bør anvendes med henvisning til, at der kan dokumenteres en ændret fosforfraførsel. Fødevareministeriet finder imidlertid ikke, at der i perioden fra 2017 til 2021 kan dokumenteres væsentlige ændringer i den fraførte mængde fosfor fra landbrugsarealet (se også afsnit 9.3.), hvorfor udgangspunktet for beskyttelsesniveauet fastholdes på henholdsvis 32 og 30 kg fosfor pr. hektar for 2022 til 2025 og fra 2025 og frem.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.3. Vurdering af fraførslen af fosfor med afgrøderne

Landbrug & Fødevarer mener, at Fødevareministeriet ved fastsættelsen af fosforlofterne generelt undervurderer niveauet for fraførsel af fosfor fra arealerne med afgrøderne. Med en højere fraførsel af fosfor generelt fra markerne, og især fra arealer med grovfoderproduktion, kan det samme beskyttelsesniveau opretholdes med højere fosforlofter end dem, som fremgår af husdyrbruglovens forarbejder, tabel 1, når fraførslen af fosfor fra dyrkningsarealerne reelt er højere, end ministeriet forudsætter ved fastsættelse af målene for udvikling i det gennemsnitlige fosforloft for husdyrgødning. SEGES har udarbejdet en analyse af fraførsel af fosfor med øgede udbytter, som konkluderer, at nettofraførslen stiger med ca. 0,2 kg fosfor pr. hektar pr. år i perioden 2006-2021. Landbrug & Fødevarer har noteret sig, at Fødevareministeriet er enig, jf. høringsbrevet side 34. Landbrug & Fødevarer vurderer, at denne stigning også vil ske i grovfodersædskifter, selvom det ikke kan påvises ifølge udbytter i Danmarks Statistik. SEGES anvender ikke Danmarks Statistik for udbytter i grovfoder men anvender i stedet data fra sin egen regnskabsdatabase, som indeholder udbyttere registreringer fra en række jordbrugsvirksomheder, da udbytteangivelsen for grovfoder i Danmarks Statistik ikke er særlig nøjagtig, fordi det er vanskeligt at måle grovfoderudbytter. Landbrug & Fødevarer anser oplysningerne i regnskabsdatabasen, for så vidt angår grovfoder, som betydeligt sikrere, fordi udbytterne delvist er afstemt med foderbehovet og dermed forbruget af foder på jordbrugsvirksomheden. Danmarks Statistik har da også for nyligt ændret tilgang til opgørelsen af grovfoder fra majs, da tidligere opgørelser blev gjort på baggrund af majs til modenhed frem for majs til helsæd.

Fødevareministeriet henviser i høringsbrevet til en vurdering af de erhvervsøkonomiske konsekvenser, som Københavns Universitet har udarbejdet, og som bl.a. også inkluderer en vurdering af fosfor fraført fra markerne ved at inkludere udbytteværdier, udbyttенormer og udbyttенiveauer fra forskellige afgrøder samt effekt af uforbrugt kvælstofgødningskvote. Disse beregninger viser angiveligt, at der netto ikke fraføres fosfor fra markerne på trods af udbyttестigninger. Landbrug & Fødevarer finder det kritisabelt, at Fødevareministeriet ikke fremlægger denne vurdering fra Københavns Universitet i høringsmaterialet, så det er muligt at læse og forstå argumenterne. Landbrug & Fødevarer finder det bemærkelsesværdigt at inkludere udbyttенormer, udbyttенiveauer og uforbrugt gødningskvote fremfor at holde sig til udbytterne i Danmarks Statistik. Ved opgørelse af udbytter i forbindelse med normarbejdet korrigeres der i henhold til reglerne for et løbende gennemsnit af udbytter over 5 år. Erfaringerne fra dette arbejde viser, at normudbytterne ved denne metode kan svinge op til 1-2 hkg pr. hektar mellem 2 år, hvis et "godt år" afløses af et "dårligt år". Det er acceptabelt i forhold til normarbejdet, men det bedste estimat for udbyttet og dermed fosforfraførslen i 2022-2025 vil ifølge Landbrug & Fødevarer findes mest retvisende ved en trendanalyse byggende på flere år.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig i, at der kan være flere relevante kilder og forhold at inddrage i forhold til opgørelse af den fraførte mængde fosfor fra landbrugsarealerne. Fødevareministeriet har i sin opgørelse taget udgangspunkt i udbyttенormerne som opgjort i forbindelse med arbejdet i Normudvalget⁴, hvor der samtidig korrigeres for trendmæssige ændringer i afgrødefølgen og gødningsforhold. Det er Fødevareministeriets opfattelse, at normudbytterne afspejler ændringer i udbyttенiveauer, som det konstateres af Danmarks Statistik tilbage i tid, og som derefter fremskrives. Fødevareministeriet har fremført, at der er sket et fald i udnyttelsen af kvælstofkvoten i perioden frem til 2020. Idet udbyttенormerne bygger på fremskrivning af gennemsnit for konstaterede høstdata fra de sidste fem år finder Fødevareministeriet, at der ikke eller alene i nogen grad, er taget højde for det fald, der har været i gødskningsniveauet i perioden fra før de reducerede gødningsnormer og frem til nu. Fødevareministeriet er således ikke enig med Landbrug & Fødevarer i, at der ved fastsættelsen af fosforlofterne for 2022 og frem til 2025 generelt er tale om en undervurdering af niveauet for fraførsel af fosfor fra arealerne med afgrøderne.

Fødevareministeriet vil frem mod 2025 følge udviklingen i fosforfraførslerne. Fosforfraførslerne kan øges både som følge af øgede udbyttенormer men også på grund af ændringer i afgrødesammensætningen og gødskningsniveauet mv., som kan påvirkes af f.eks. større ændringer i reguleringen. Fødevareministeriet vil anvende faglige input fra Normudvalget, som fastsætter normudbytterne. Det skal herunder sikres, at de anvendte normudbytter bygger på de mest valide kilder. Det kan afsøges i Normudvalget, om der kan opgøres egentlige potentielle udbyttенormer, hvor der efterfølgende kan korrigeres for eventuelle ændringer i gødskningsniveauet. På sigt vil det herved kunne undgås, at opgørelsen, der vil ligge til grund for fremskrivningen, er baseret på en blanding af data fra år med forskellige gødskningsniveauet.

Samlet set fastholder Fødevareministeriet, at der i perioden fra 2017-2020 ikke er sket nogen betydelig ændring i fosforfraførslen, hvorfor beskyttelsesniveauet på 32 kg fosfor pr. hektar fastholdes for 2022 og frem til 2025. Fødevareministeriet fastholder som udgangspunkt også beskyttelsesniveauet på 30 kg fosfor pr. hektar for 2025 og frem. Fødevareministeriet vil dog følge udviklingen i fosforfraførslen samt udviklingen i anden miljø- og klimaregulering af næringsstoftab fra husdyrproduktionen, som vil kunne få betydning for fosforbelastningen, idet større ændringer i reguleringen også kan give anledning til

---

⁴ Udvalget vedr. næringsstofnormer, kvælstofprognoser samt næringsstofindhold i husdyrgødning (Normudvalget) bestående af repræsentanter fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet og SEGES m.fl.

større ændringer i jordbrugsproduktionen, der kan påvirke fosforfraførslen. Ved en øget fosforfraførsel vil det være muligt at justere fosforlofterne fra 2025.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.4. Ændret korrektionsfaktor for fosfortal under 4

Landbrug & Fødevarer anfører, at det er positivt, at Fødevareministeriet har sænket korrektionsfaktoren, som anvendes til at korrigere for jordbrugsvirksomheder, der har hævet deres fosforloft på baggrund af fosfortal under 4, i opnåelsen af beskyttelsesniveauet i forbindelse med fastsættelse af fosforlofterne. Fødevareministeriet har på baggrund af analyse af gødningsregnskaberne ændret korrektionsfaktoren fra et arealvægtet skøn på 0,5 kg fosfor pr. hektar til 0,3 kg fosfor pr. hektar. I Landbrug & Fødevarers analyse er korrektionsfaktoren vægtet i forhold til den producerede mængde fosfor på ejendommen. Analysen viser, at fosforloftet i et fosforproduktionsvægtet gennemsnit i 2019/2020 er ændret med 0,15 kg fosfor pr. hektar. Landbrug & Fødevarer finder på den baggrund, at Fødevareministeriet overvurderer anvendelsen af korrektionen for lave fosfortal.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er ikke enig med Landbrug & Fødevarer i, at en analyse af, i hvilken grad den ændrede korrektionsfaktor for fosfortal under 4 benyttes, skal vægtes efter fosforproduktionen på ejendommen. Fødevareministeriet finder, at en sådan vægtning ikke er relevant, da fosforproduktionen på ejendommen ikke indgår i reglerne omkring korrektion af fosforlofterne ved fosfortal under 4.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.5. Særlig problemstilling med udvalgte jordtyper

Landbrug & Fødevarer bemærker, at der på visse arealer i Nordjylland på marine aflejringer er behov for at justere lovgivningen om fosforlofter, således at fosforloftet kan forhøjes på disse jordtyper ud over det, der er muligt med den nuværende regulering. Der efterspørges konkret en mere egnet jordanalyse end fosfortallet, der på disse arealer har vist sig ikke at have sammenhæng med fosforbehovet. Dette er dokumenteret gennem et stort forsøgsarbejde ved SEGES, hvor der gennem de seneste 5 år i både vinterhvede og vårbyg er opnået store merudbytter for tilførsel af fosfor uafhængigt af fosfortallet og udover normale tilførsler af fosfor. Landbrug & Fødevarer finder, at jordbrugsvirksomheder med arealer på de særlige jordtyper påføres et økonomisk tab allerede med de nuværende fosforlofter, fordi den tilgængelige fosformængde i jorden er lav trods høje fosfortal, og at dette kun vil forværres med en yderligere stramning af fosforlofterne. Landbrug & Fødevarer finder, at landmanden enten skal kunne opjustere fosforloftet svarende til korrektionen ved et gennemsnitligt fosfortal på 2,0, eller alternativt skal der anvendes en mere egnet jordanalysemetode end fosfortal til at korrigere fosforloftet. Landbrug & Fødevarer anmoder om dialog om at tilføje muligheden for at anvende andre analysemetoder til bestemmelse af fosfortallet i reguleringen.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er bekendt med, at analyser af fosfortallet i jordprøver har visse begrænsninger, og at der er en særlig problemstilling på visse jordtyper som eksempelvis jordtyper med højt organisk indhold mv. Fødevareministeriet er blevet oplyst om, at der er igangsat forskning på Aarhus Universitet til at afdække årsager til fosfors binding i jorden på visse arealer, herunder marine aflejringer. Det er oplyst, at arbejdet herfra vil blive publiceret i 2022. Fødevareministeriet vil på baggrund af dette studie og gerne i dialog med Landbrug & Fødevarer og andre relevante interessenter overveje, om analyser af jordens fosfortal med fordel kan nuanceres med øvrige analyser mv. med henblik på at give et bedre udtryk for jordens næringsstofstatus tilgængelig for afgrødeoptag.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.6. Erhvervsøkonomiske konsekvenser ved fosforlofterne

Landbrug & Fødevarer anfører, at de stramninger, som Fødevareministeriet lægger op til, vil få betydelige økonomiske konsekvenser for mange husdyrproducenter i form af øgede udgifter til indkøb af handelsgødning og administrative byrder i forbindelse med gødningsaftaler og afsætning af gødning. Landbrug & Fødevarer bemærker, at Fødevareministeriet ikke har offentliggjort de erhvervsøkonomiske konsekvenser af de foreslåede stramninger, som Københavns Universitet ifølge høringsbrevet har udarbejdet. Landbrug & Fødevarer kritiserer, at Fødevareministeriet haster strammere lovgivning igennem, uden at kende og fremlægge konsekvenserne. Landbrug & Fødevarer anfører videre, at for både grise- og fjerkræproducenter er udbringningen af husdyrgødning fosforbegrænset med de nugældende fosforlofter. For kvæg er situationen, at med overgang til non-GMO fodring vil udbringning af kvæggødning også være fosforbegrænset med de nuværende fosforlofter. En yderligere stramning af fosforlofterne vil have som konsekvens, at der skal findes et større udbringningsareal til husdyrgødningen. For kvægundtagelsesbrug, som på nuværende tidspunkt har et fosforloft på 35 kg fosfor pr. hektar, vil et lavere fosforloft i praksis svare til en ophævelse af undtagelsesbestemmelsen. Økologiske husdyrproduktioner vil være ekstra udfordret ved tilpasning til et lavere fosforloft, fordi de ikke på samme måde som konventionelle produktioner har mulighed for at kompensere med handelsgødning for den lavere kvælstoftildeling via husdyrgødningen, som et øget udbringningsareal vil medføre. På den baggrund vil Landbrug & Fødevarer opfordre Fødevareministeriet til at sikre, at der ikke ændres i reglerne eller indføres nye regler, som spænder ben for erhvervets tilpasningsmuligheder ift. fosforlofterne f.eks. mulighederne for at afsætte husdyrgødning til biogasanlæg eller at producere designergylle.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet har i høringsbrevet beskrevet, at det estimeres, at de foreslåede stramninger af fosforlofterne overordnet set vurderes at have et samlet omkostningsniveau på 5-20 mio. kr. årligt. Det er samtidig beskrevet, at omkostninger ved forskellige scenarier vil blive uddybet i Københavns Universitets analyse. Resultatet af disse beregninger er under høringsperioden delt med Landbrug & Fødevarer, og Fødevareministeriet skal beklage, at det ikke var tilgængeligt fra start. Fødevareministeriet har vurderet omkostningsniveauet i høringsbrevet, hvorfor Fødevareministeriet ikke er enig med Landbrug & Fødevarer i, at der er hastet strammere regler igennem uden at kende og fremlægge konsekvenserne på overordnet niveau.

I København Universitets analyse lægges blandt andet til grund, at der er øgede omkostninger til transport af husdyrgødning, og at der er tab ved mindre anvendelse af kunstgødning som startgødning til majs ved stramning af fosforlofterne. Fødevareministeriet er bekendt med, at husdyrbrug med forskellige husdyrgødningstyper kan være begrænset i forhold til udbringning af husdyrgødning fra egen produktion på grund af de allerede gældende fosforlofter. Fødevareministeriet gør i den forbindelse opmærksomt på, at fosforlofterne netop har til hensigt at modvirke udbringning af uforholdsmæssige store mængde fosfor. På kvægundtagelsesbrug har Fødevareministeriet fastsat fosforlofterne højere end for andre husdyrgødningstyper, idet disse brug generelt set frafører mere fosfor fra høstede afgrøder end andre husdyrbrugstyper. Stramningerne i fosforlofterne vil på mange husdyrbrug tilskynde en behandling af husdyrgødningen, således at forholdet mellem kvælstof og fosfor justeres. Med sådanne tilpasninger sikres generelt set en bedre udnyttelse af næringsstofferne også på kvægundtagelsesbrug. Fødevareministeriet er derfor ikke enig med Landbrug & Fødevarer i, at en yderligere stramning af fosforlofterne uundgåeligt vil have som konsekvens, at der skal findes et større udbringningsareal til husdyrgødningen, såfremt der sker en optimering på næringsstofindholdet i husdyrgødningen. Det gælder også for kvægundtagelsesbrugene, som stadig vil kunne drage nytte af den generelle undtagelse, der tillader udbringning af mere end 170 kg kvælstof i husdyrgødning pr. hektar.

Fødevareministeriet er enig i, at der kan være særlige tilpasningsudfordringer på økologiske jordbrugsvirksomheder. Det er Fødevareministeriets vurdering, at disse udfordringer kan minimeres ved øget behandling af husdyrgødningen. Især ved større husdyrgødningsbehandlingsanlæg som biogasanlæg er der mulighed for sammensætning af gødningen (designergyлле), således at næringsstofferne afstemmes med det optimale niveau i planteproduktionen. Fødevareministeriet vil derfor også inddrage hensynet til erhvervets tilpasningsmuligheder i forhold til de regler, som eksempelvis har indvirkning på afsætning af husdyrgødning til biogasanlæg og designergyлле.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer af bekendtgørelsesudkastet.

9.7. Fosforlofter for anden organisk gødning end husdyrgødning mv.

Genanvend Biomasse, HedeDanmark og Flex Fertilizer opponerer mod den foreslåede sænkning af fosforloftet for anden organisk gødning end husdyrgødning, vegetabilsk biomasse og bioaske fra de nuværende 30 til 29 kg fosfor pr. hektar harmoniareal fra planperioden 2025/2026.

Genanvend Biomasse bemærker, at en fastholdelse af det nuværende fosforloft vil signalere et ønske om at fremme recirkulering af fosfor i restprodukter, og det kan desuden ske uden miljømæssige eller EU-retslige betænkeligheder, da fosfor i anden organisk gødning mv. udgør en meget lille del af den samlede fosformængde i organisk gødning og desuden ikke påvirker beregningen af udviklingen i det gennemsnitlige beskyttelsesniveau for fosfor, som indgår i Danmarks forståelse med EU-Kommissionen om det danske nitrathandlingsprogram.

HedeDanmark bemærker, at kunstgødning med forslaget fastholder et fosforloft på 30 kg pr. hektar harmoniareal, og at dette fremmer anvendelsen af industrielt og energitungt handelsgødning i strid med de generelle ønsker om at recirkulere og genanvende flest mulige ressourcer, herunder navnlig fosfor.

Flex Fertilizer bemærker, at forslaget vil gøre det mindre attraktivt at aftage spildevandsslam, og at dette er uhensigtsmæssigt, da fosfor er en knap ressource.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet er enig i bemærkningerne om det ønskelige i at recirkulere næringsstofferne i spildevandsslam mv. Det er samtidig Fødevareministeriets vurdering, at der ikke er væsentlig risiko for, at anden organisk gødning end husdyrgødning, herunder spildevandsslam, og bioaske tildeles i større omfang, end det agronomiske behov tilsigter, da der er tale om produkter, der ikke produceres på jordbrugsvirksomheden, men som importeres med henblik på gødningsformål. På denne baggrund imødekommer Fødevareministeriet ønsket om at fastholde anden organisk gødning end husdyrgødning, vegetabilsk biomasse og bioaske på et fosforloft på 30 kg fosfor pr. hektar harmoniareal fra 2025.

Da fosforloftet for anden organisk gødning end husdyrgødning, vegetabilsk biomasse og bioaske ikke indgår i det fastlagte beskyttelsesniveau for husdyrgødning, kan disse gødningstyper fastholdes på et fosforloft på 30 kg fosfor pr. hektar harmoniareal, uden at det påvirker fastsættelsen af fosforlofterne for de forskellige typer af husdyrgødning.

10. Ændring af det tilknyttede fosforloft for afgivet organisk gødning og bioaske

Til § 18, stk. 2, nr. 3, vedrørende det fosforloft for organisk gødning og bioaske, som den afgivende jordbrugsvirksomhed skal oplyse, bemærker Landbrug & Fødevarer, at bestemmelsen er meget lidt læsevenlig, samt at det kan give anledning til misforståelse, hvad der ligger i kravet om oplysning af

forrige planperiodes fosforloft, idet dette både kan forstås som den forrige og som for to planperioder siden.

Fødevareministeriets bemærkninger

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 18, stk. 2, nr. 3, omfatter de jordbrugsvirksomheder, der benyttede kvægundtagelsen i den forudgående planperiode, men som ikke benytter den i den indeværende planperiode, samt de nyregistrerede jordbrugsvirksomheder, der i den indeværende men ikke i den forudgående planperiode er registreret i Register for Gødningsregnskab. Ved en fejl indeholder høringsudgaven af bestemmelsen en betingelse om, at jordbrugsvirksomheder, der i den forudgående men ikke i den indeværende planperiode benytter kvægundtagelsen, kan tildele op til 34 kg fosfor pr. hektar. Fødevareministeriet har slettet dette og vurderer, at dette har bidraget væsentligt til klarheden.

For så vidt angår begrebet "forudgående planperiode", så anvendes begrebet allerede i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, gødskningsloven og gødskningsbekendtgørelsen, hvor det anvendes om den planperiode, der ligger umiddelbart forud for den indeværende planperiode. Fødevareministeriet mener derfor, at "forudgående planperiode" er kendt og veldefineret, og at det dermed også er det rette begreb at anvende i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 18, stk. 2, nr. 3. I planperioden 2022/2023 vil den forudgående planperiode således være planperioden 2021/2022, hvilket eksempelvis indebærer, at en jordbrugsvirksomhed med produktion af svinegylle og uden import af yderligere gødning til virksomheden og uden korrektion for lave fosfortal eller arealer i oplande omfattet af skærpede fosforlofter i den indeværende og forudgående planperiode skal anvende et fosforloft på 33 kg ved egen anvendelse af svinegylle, da dette er fosforloftet for svinegylle i planperioden 2022/2023, og oplyse et fosforloft på 35 kg ved afgivelse af svinegylle til andre, da dette er fosforloftet for svinegylle i planperioden 2021/2022.

11. Afskæring af adgangen til at klage over Miljøstyrelsens og Landbrugsstyrelsens afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen

Landbrug & Fødevarer og Bæredygtigt Landbrug ønsker klageadgangen til Fødevareministeriets departement over Miljøstyrelsens og Landbrugsstyrelsens afgørelser efter gødningsanvendelsesbekendtgørelsen opretholdt. Landbrug & Fødevarer henviser til, at klageafskæring altid er betænkeligt, ud fra et retssikkerhedsmæssigt perspektiv, og at det forhold, at der ikke er modtaget klager hidtil, ikke bør føre til, at klageadgangen afskæres. Videre bemærker Landbrug & Fødevarer, at ensretning med gødskningsloven også kunne opnås ved at indsætte en videre klageadgang i gødskningsloven. Bæredygtigt Landbrug henviser til, at klageafskæringen forringer borgernes retsstilling og er en væsentlig ændring af håndhævelsesreformen.

Fødevareministeriets bemærkninger

Husdyrbruglovens § 76 fastlægger, i hvilket omfang afgørelser efter loven kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Det fremgår af § 76, stk. 1, at kommunalbestyrelsens afgørelser som udgangspunkt kan påklages. Herved er der sikret klageadgang til nævnet over de væsentligste afgørelser, herunder særligt afgørelser om tilladelser og godkendelser til etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug.

Husdyrbruglovens § 76, stk. 2, fastlægger adgangen til at klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet over afgørelser truffet af fødevareministeren. For så vidt angår de afgørelser, som træffes i medfør af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, er der ikke efter husdyrbrugloven klageadgang til nævnet. Ved delegation af afgørelseskompetence fra fødevareministeren til Miljøstyrelsen eller Landbrugsstyrelsen opstår der en ulovbestemt klageadgang til Fødevareministeriets departement.

På baggrund af de indkomne bemærkninger har Fødevareministeriet besluttet ikke opretholde forslaget om afskæring af den ulovbestemte adgang til at klage over Miljøstyrelsens og Landbrugsstyrelsens afgørelser til Fødevareministeriets departement. Den udstedte gødningsanvendelsesbekendtgørelse opretholder således den eksisterende ulovbestemte klageadgang til Fødevareministeriets departement.

12. Delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen

Høringsversionen af udkastet til ændret gødningsanvendelsesbekendtgørelse indeholdt som § 24 en bestemmelse om delegation af kompetence til Miljøstyrelsen til fastsættelse af regler om kommunalbestyrelsernes tilsyn efter husdyrbruglovens kapitel 5 og om jordbrugsvirksomhedernes bidrag til dækning af kommunalbestyrelsernes omkostninger i forbindelse med tilsyn efter lovens kapitel 5.

Fødevareministeriet er blevet opmærksomt på, at reglerne om miljøtilsyn og om brugerbetaling udstedes af miljøministeren og ikke af Miljøstyrelsen, således at den foreslåede lovtekniske løsning skal afløses af en anden. Den foreslåede § 24 er derfor ikke er medtaget i den udstedte gødningsanvendelsesbekendtgørelse. Den lovtekniske løsning har ikke nogen påvirkning på indholdet af reglerne om miljøtilsyn og brugerbetaling på gødningsanvendelsesbekendtgørelsens område.

13. Justering af betingelser for tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar harmoniareal

Bæredygtigt Landbrug støtter muligheden for selvanmeldelse af manglende opfyldelse af plantedækkekravet, idet kvægundtagelsen ikke giver mulighed for at nedsætte kvælstofkvoten som følge af manglende plantedække. Denne mulighed bør i realiteten gælde for alle jordbrugsvirksomheder, hvor et etableret plantedække rammes af udefrakommende hændelser som klimatiske forhold eller angreb af skadedyr, der rammer tilfældigt, og uden at jordbrugsvirksomheden har mulighed for at afværge hændelsen.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at dækningsgraden af plantedækkekravet som noget nyt er beskrevet, og at det er uklart, hvornår der er opnået et tilstrækkeligt plantedække. Landbrug & Fødevarer finder det desuden ikke hensigtsmæssigt, at viden om kontrol skal afskære landbrugeren fra at selvanmelde, da begrænsningen til 2 ud af 5 år efter Landbrug & Fødevarers vurdering i tilstrækkelig grad dæmper op for risikoen for misbrug af ordningen. Landbrug & Fødevarer foreslår, at det skal være muligt at dispensere i kontrolsituationen, da manglende plantedække ofte først kan konstateres på et sent tidspunkt og er resultat af forhold, som landbrugeren ikke selv er herre over. Landbrug & Fødevarer bemærker desuden, at det bør være klart, hvad betingelserne er for selvanmeldelse, og i hvilke tilfælde dette medfører klar straffrihed, da selvanmeldelse i modsat fald vil være at sidestille med selvinkriminering.

Landbrug & Fødevarer bemærker desuden, at muligheden for at meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar reelt set er en skærpelse af reglerne for kvægundtagelsesbrug. Landbrug & Fødevarer spørger, hvornår det er klart, at betingelserne for undtagelsen ikke er overholdt, og at det skal sikres, at en jordbrugsvirksomhed, som er tilmeldt undtagelsen, ikke kan komme i en situation, hvor jordbrugsvirksomheden har udbragt 230 kg kvælstof fra organisk gødning og så får frataget sin tilladelse "med tilbagevirkende kraft" og derved risikerer en harmoniovertrædelse.

Landbrug & Fødevarer er desuden uforstående overfor, at der skal tages jordprøver af alle jordbrugsvirksomhedens harmoniarealer og ikke som hidtil af omdriftsarealer, når der ikke fra EU-Kommissionens side er rettet specifik kritik af den danske implementering af kravet om jordprøver.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet tager Bæredygtigt Landbrugs støtte til muligheden for at selvanmelde mangler ved 80 pct.-plantedækket på kvægundtagelsesbrug til efterretning. Det ligger uden for rammerne af denne høring at tage stilling til, hvorvidt tilsvarende ordninger kan være hensigtsmæssige ift. andre plantedækkekrav, idet Fødevareministeriet dog skal bemærke, at jordbrugsvirksomheden for så vidt angår øvrige plantedækkekrav i almindelighed har adgang til at vælge et alternativ.

Der gælder ikke nogen betingelser for selvanmeldelse af mangler ved plantedækket, bortset fra at anmeldelsen skal ske forud for Landbrugsstyrelsens varsling af kontrol. Efter behov vil der i en senere gødningsanvendelsesbekendtgørelse kunne fastsættes krav til dokumentation for jordbrugsvirksomhedens forsøg på etablering af plantedække f.eks. i form af kvittering for indkøb af frø eller faktura fra maskinstation for udsåning af frø til etablering af plantedække. Fødevareministeriet ønsker dog i første omgang at høste erfaringer med en mere simpel udgave af modellen med selvanmeldelse.

Til bemærkningen om, at det tidsmæssig er vanskeligt for jordbrugsvirksomheden at nå at selvanmelde manglende plantedække, inden Landbrugsstyrelsen har varslet kontrol af jordbrugsvirksomheden, skal Fødevareministeriet bemærke, at plantedækket ifølge bekendtgørelsesudkastets bilag 2, nr. 9, skal etableres før den 1. august i den efterfølgende planperiode. Det følger af Landbrugsstyrelsens vejledning om betingelserne for anvendelse af kvægundtagelsen, at kravet til dækningsgraden af plantedækket øges gradvist i perioden fra 1. august til 1. november. Landbrugsstyrelsen fører sin kontrol i januar-februar og varsler kontrollen 14 dage forinden. Kontrollen varsles tidligst den 15. december. Det følger af Landbrugsstyrelsens kontrolinstruks. Jordbrugsvirksomheden har således efter Fødevareministeriets vurdering god tid til i perioden fra 1. november (og eventuelt tidligere) og frem til den 15. december at anmelde mangler ved plantedækket. Det ville efter Fødevareministeriets vurdering åbne op for omgåelse, hvis jordbrugsvirksomheden kunne selvanmelde mangler ved plantedækket, efter at Landbrugsstyrelsen har varslet kontrol med virksomheden, da virksomheden i dette tilfælde kan undlade at anmelde mangler ved plantedækket i de år, hvor virksomheden ikke er udtaget til kontrol, således at manglerne i disse år ikke medregnes i de to år inden for en femårig periode, hvor der kan anmeldes mangler ved plantedækket.

Der er ikke risiko for, at jordbrugsvirksomheder med tilbagevirkende kraft får frataget en tilladelse til tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar. Retsvirkningerne af en bøde for overtrædelse af betingelserne for tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning er ikke, at en allerede meddelt tilladelse trækkes tilbage, men at der meddeles afslag på en efterfølgende ansøgning.

Fødevareministeriet fastholder kravet om, at jordprøver skal tages af alle arealer i omdrift, da dette vurderes at stemme bedre overens med ordlyden af betingelsen om jordprøver i kvægundtagelsens artikel 8, der omtaler "agerjord" og "landbrugsjord".

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Fødevareministeriet har efter høringen af egen drift tilføjet til bilag 2, nr. 1, at gødningsplanlægningen ikke må indeholde oplysninger om arealanvendelse i strid med nr. 5 og 9. Med tilføjjelsen sikres der overensstemmelse med Landbrugsstyrelsens it-system, hvorefter ansøgninger om tilladelse til tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar harmoniareal ikke imødekommes, såfremt

gødningsplanlægningen indeholder oplysninger om etablering af kvælstoffikserende afgrøder i strid med bilag 2, nr. 5, eller etablering af et utilstrækkeligt plantedække med afgrøder med et højt kvælstofoptag og en lang vækstsæson i strid med bilag 2, nr. 9. Det er Fødevareministeriets vurdering, at tilretning af bilag 2 og videreførelse af den eksisterende ordning i it-systemet er til jordbrugsvirksomhedernes fordel, da en jordbrugsvirksomhed kan rette sin ansøgning til og herefter opnå en tilladelse, og da Fødevareministeriet vurderer, at det minimerer risikoen for, at en jordbrugsvirksomhed efterfølgende idømmes en bøde og i den efterfølgende planperiode får afslag på en ansøgning om tilladelse til tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar harmoniareal på grund af overtrædelse af betingelserne i bilag 2, nr. 5 eller 9.

Fødevareministeriet har herudover flyttet bilag 2, nr. 2, vedrørende kravene til jordbrugsvirksomhedens gødningsplan ned som nr. 3 under overskriften om betingelser, som skal være opfyldt i den planperiode, hvor jordbrugsvirksomheden har fået tilladelse til tildeling af op til 230 kg kvælstof fra organisk gødning pr. hektar, da det er på dette tidspunkt, kravet om gødningsplan gælder. Samtidig har ministeriet præciseret, at jordbrugsvirksomheden skal opbevare gødningsplanen. Det er ikke et krav, at planen skal indsendes til Landbrugsstyrelsen.

14. Øvrige bemærkninger

Nature Energy bemærker, at det i forbindelse med ændringen af gødningsanvendelsesbekendtgørelsen er betydningsfuldt, at der tages hensyn til samspil med anden lovgivning og ikke mindst muligheden for videreudvikling af landbrugs- og biogasområdet med bredt fokus på miljø, klima, landbrugs- og energiproduktion. Foreningen finder, at snævert fokus og stram regulering af ét område risikerer at medføre u hensigtsmæssige afledte effekter på andre områder.

Fødevareministeriets bemærkninger

Fødevareministeriet arbejder løbende på at udvikle og forbedre reguleringen i bl.a. gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, herunder i forhold til samspil med øvrig lovgivning.

Gødningsanvendelsesbekendtgørelsen indeholder dog ikke i dag en direkte regulering af klima. Bl.a. implementeringen af Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 kan give anledning til, at gødningsanvendelsesbekendtgørelsen også på sigt kommer til at indeholde en regulering målrettet drivhusgasser, hvorved der potentielt vil komme et endnu bredere fokus på miljø- og klimapåvirkninger ved bekendtgørelsens regulering.

Bemærkningerne har ikke givet anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.